СВОБОДА
LIBERTY

Часопис для руского народа в Америці і орган „Руского Народного Союза“.

Рік XV. Ню Иорк, Четвер, 4-го Липня 1907. Число 27. | Vol. XV. New York, N. Y. Thursday, July 4, 1907. No. 27.

Є. С. Ортиньский,
гр. кат. епископ для Америки.

Від Головного Уряду Р. Н. Союза в Америці.

Розмет за місяць Червень 1907.

За померших членів, іх жінок і за случаї каліцтва:

Від. 48. Михаіл Гавран, умер 26. Авг. 1906	$1000.00
Від. 92. Петро Скрут, умер 14. Мая 1907	$1000.00
Від. 9. Михаіл Ковач, умер 15 Мая 1907	$1000.00
Від. 61. Михаіл Попович, 1. Юнія 1907	$1000.00
Від. 139. Орест Бурка, 7. Юія 1907	$1000.00
Від. 1. Катерина Ґлова, жена Івана, 9. Мая	$1000.00
Від. 132. Анна Вірчак, жена Івана, 8. Апр. 1907	$1000.00
Від. 123. Григорий Мрикало, утратив ногу	$200.00
Від. 58. Гаврило Пиж, зійшов з ума	$150.00
Разом	$6150.00
Платня головних урядниківза Юнії	$155.00
Адміністрація Союза за Юнії	$79.43
Решта за 15.000 грамот	$390.00
Бонди гол. урядників	$52.00
Весь розхід виносить	$6.826.43

Розмет платить 7629 членів на ціле посмертне (кождий по 86 центів) і 749 членів на пів посмертного (кождий по 43 цнт.).

Крім того кождий член платить за орґан „Союза“ по 10 цент. на Фонд резервовий по 2 центи, на Фонд Народний по 1 центі, на Фонд Бідних по 1 центі.

Разом платить: член на ціле посмертне $1.00 а на половину посмертного 57 центів.

К. Кирчів, предсідатель. *С. Ядловский*, секретар.
А. Шаршонь, касієр.

НОВИНКИ.

КАЛЕНДАР.

Липень.

4	Ч.	Юліяна еп.
5	П.	Евзевія, Юліяна
6	С.	Агрипіни м.
7	Н.	2. Рожд. І. Х.
8	П.	Февронії м.
9	В.	Давида преп.
10	С.	Самсона

— **„Діло“ доносить:** Епископ Сотер Ортиський, виїхав в товаристві о. Ник. Канющака, б. сьвященика еп. пряшівської а тепер монаха Василиянина в Галичині до Ужгорода і Пряшева, щоби лично познакомити ся з обома угро-руськими епископами і обговорити справи тих угорсько-руських сьвяшеників, які пробувають тепер в півн. Америці, а з іменованєм американського епископа підлягають йому. В Ужгороді замешкав еп. Ортинський у еп. Юлія Фірцака (великого мадярона) і в його товаристві оглянув всі руські інститути. Вельми цікаве було принятє в духовнім семинари в Ужгороді. Богослови-мадярони наміряли привитати епископа мадярським многолітствієм, але сему перешкодив сам таки еп. Фірцак, бо представляючи богословам еп. Ортинського закінчив свою бесіду по руськи, тим самим і хор відсьпівав многолітствіє лише по руськи. З Ужгорода поїхав еп. Ортинський до Пряшева до еп. Івана Балія, а звідтам до Будапешту, де був на авдиєнциї у міністра гр. Апонія. епископ Ортинський не рущив Апоній також се, що мадярські патріоти боять ся дуже, щоби епископ Ортинський не рушив в Америці гр. кат. Мадярів, як тепер називає шовіністичне правительство угорських Русинів. Еп. Ортинський заявив на те, що національні справи не входять в обсяг його епископської діяльности. Його одиноким бажанєм є боронити гр. к. еміґрантів з Австро-Угорщини, щоби не переходили на православіє або протестантизм, а мову уважає лише за средство до осягненя сеї ціли; тому з Мадярами буде старати ся говорити по мадярськи, а з Русинами по руськи. Ся заява епископа Ортинського вдоволила міністра ґр. Апонія і він приобіцяв епископови попертє австро-угорської амбасади в Вашинґтоні. З Будапешту виїхав еп. Ортинський до Риму, де дотепер ще пробуває.

— **З цілої** західної Канади надходять звістки про прекрасний стан засівів. Пшениця росте скоро по густих дощах в першій половині червня. Температура тепер досить висока. Термометр Реоміра показує 95 степенів в тіни. (К. Фар.)

— **Корабельні компанії:** „German Lloyd“, „Hamburg American“ заявили, що не будуть попирати еміґрації до полудневих стейтів так довго, аж тамтейші фабриканти не научать ся обходити по людски з робітниками. Іміґранти, які удавали ся на полудне вертали до краю, або у північні стейти жалуючи ся на неможливі відносини праці і на шкандальне обходженє ся з ними через фабрикантів.

— **В Злучених Державах** є 84.000 почтових стаций, з яких однак ледви 38.000 має право видавати грошеві перекази (money orders). Федеральний почмайстер Meyer постановив надати право пересиланя гроший богато стаціям, які до тепер не мали сього права та оповістив, що в недовзі війдуть в обіг так звані „почтові ноти“ почавши від дуже дрібних сум до 2.50 або 5.00 дол., які можна буде купувати на почті без подаваня свого назвиска. Такі ноти істнують вже тепер в Канаді і показали ся надзвичайно практичні.

— **В Філаделфії, Па.** перед пару днями утік польский банкир Б. М. Бояновский забравши зі собою кількадесять тисяч дол. котрі мав переслати до старого краю. Його клієнтами були переважно Русини і Поляки.

— **В фабриці пороху** в Вілямспорт, Па. наступила експльозия в відділі, де вироблювано желятину. Ціла будівля розсипала ся в порох. Пятьох робітників згинуло.

— **В Ню-Йорку** дня 25-го червня с. р. застрайкували замітачі улиць щоб сим способом запротестувати против видаленя двох своїх товаришів зі служби. Кромі того жадають, щоб через цілий рік замітачам улиць однаково плачено та щоб вони мали постоянну роботу.

В наслідок сього страйку на улицях Ню-Йорку, а особливо його всхідній части нагромадили ся цілі гори сьмітя і всіляких відпадків, які гниючи при великій спеці занечищують в неможливий спосіб воздух. Наколи-б сей стан мав потревати єще з кілька днів, то зовсім певно готова вибухнути зараза.

— **В місточку Вилвил, Огайо** війшло в житє право, заказуюче на территориі міста продавати алькоголічних напитків. В сей спосіб вздовж ріки Огайо утворило ся пасмо довге і широке на 34 милі, на якім не мож дістати ні краплі алькоголевих напоів.

— **По над містом Медисон,** Лодж. перейшла дня 24-го червня с. р. велика буря, яка знищила около 25 домів при чім много осіб покалічено а одну стару жінку вбито.

— **Дня 29-го** червня с. р. в Шікаґо в ліярнях „Illinios Steel Co.“ попарило в страшний спосіб пятьох робітників. Около 40 осіб окружало піч, в якій було 10 тон стопленої стали, коли раптом мур пропук ся і пять з них в страшний спосіб виплиunion ваюча маса попарила.

— **В сім році** виплачено в Злучених Державах 139 міліонів долярів платні жовнірам.

— Бунти властителів винниць і бунт війск у Франції помогли. Уряд всіми силами старає ся перевести уставу, яка забороняє купцям робити вино в пивницях.

— **Саранча у Львові.** В суботу дня 15-го червня с. р. около год. 3 по полудни перелетіли понад личаківським кладовищем у Львові рої саранчі, що надлетіли з полудня. З саранчею летіли якісь незнані мотилі і комарі, а поза нею богато птиць, що ловили саранчу, в леті. Рої саранчі перелітаючої понад Львовом не були великі. Та саранча прилетіла до Галичини мабуть з Угорщини, де вона спала на поля великими масами і наробила величезної шкоди.

— **Сєнкевич перед судом.** Славний брехун і талановитий клеветник нашої сьвітлої бувальщини за героя Богдана Хмельницького відповідати ме перед судом за оклеветанє української львівської академічної молодіжи. Відповідаючи Б. Бєрнзонови на його статю в обороні Українців перед неволию Ляхів, сей вшехпольський письменник бризнув на академічну молодіж отруєю брехнї і в своїм запалї назвав наших голодуючих студентів „бандою“ яка буцїмто голодувала а в дійсности бенкетувала. Такої нарути не могла молодіж Сєнкевичови дарувати і постановила запізвати його перед віденський суд за обиду чести.

— **Перед урядовою комісиєю,** котра слідить тепер відносини робітничі в зах. Канаді майнерські робітники з Canmore Alta вислали своїх відпоручників до сеї комісиї, жадаючи від компаній 3 дол. денної платнї через цїлий рік. Доси було так, що майнери заробляли більше, однак робота не була сталою. Тому майнери просять комісию ухвалити закон, котрий би запевнив робітникам роботу через цілий рік. (К. Фар.)

— **Міліонова крадіж на російських зелізницях.** З Москви доносять: Слідча комісия ,вислана до розслідженя рахунків забайкальської зелізниці, викрила, що в часі двох років вкрали там шість міліонів рублів. В рахунках зелізниці знайдено надзвичайні позициї, пр. справленє тисячі деревляних лопат до відгортаня снігу стояло 50.000 рублів, т. є. по 500 рублів одна лопата... Разом деревляні лопати сеї зелізниці коштують 270.000 рублів. Богато видатків є просто видуманих. Члени комісиї пересьвідчені, що при дальших дослідах сума вкрадених шістьох міліонів рублів значно зростає. Арештовано поверх сто урядників зелізничої управи.

— **Підступне увільненє з тюрми.** Як доносить „Dziennik kijowski“, до управи тюрми в Луцку надійшла телеґрама, щоби випустити на волю шістьох політичних арештованих. Вязнів випущено, але зараз на другий день прийшов наказ, щоб заслати їх до архангельської ґубернії. Показало ся, що попередна телеґрама була фальшива. Стали глядати за втікачами, але по них всякий слід пропав.

— **Панцирні ваґони в Росиї.** Від 15. с. м. на варшавсько-петербурській зелізници стануть курсувати опанцирені почтові амбулянси. Сі ваґони спроваджено з заграниці. Зроблено з ними проби, які виказали, що карабінові кулї не перебивають їх стіни.

— **Дня 15 с. м.** Вінніпеґ приймав з великою парадою японьского принца Фушіму, котрий повертає тепер до Японії через Канаду зі своєї подорожи по Англії. (К. Фар.)

— **Кацапи по галицьких виборах потїшають ся як можуть.** Якийсь дурноватий господин з під Самбора пише до „Галичанина“ ось що: „Вы (посли) поодиноко ровняетесь каждый тремъ посламъ изъ противного табора, значить 15, а всѣ пять совокупно (разом) остальнымъ 7 посламъ украино-радикаламъ. Вотъ и єсть ровновѣсъ (рівновага)“. От і є глупота бездонна — скажемо від себе. Тай годі.

— **Жінки бють.** В селі на Україні Шотівці на сільському сході, одноголосно було ухвалено послати наказ в Державну Думу. Після того, як зложили текст наказу і ухвалили дати вітови для відісланя в Державну Думу. Але віт з писаром, „доглянув“ в наказі „бунт“, тому післали наказ до земского начальника, повідомивши його прізвища пяти осіб, які начеб-то „бунтували“ селян, примушуючи їх згодити ся на посиланя наказу. На другий день, після сходу, в Шотівку наїхали жандарми з двома земськими начальниками. Почали ся звичайні ревізії, та жандармські екзекуції. Чотирьох селян, про яких повідомлено земского начальника, арештовано, а пятого не могли розшукати. Арештованих гнали до міста пішки, не дивлючись на те, що просили дати їм підводу. В місті їх усіх посаджено в тюрму. Жінки арештованих селян, обурені на доносщиків, зробили в селі розгром, схопили писаря за чуба, виволокли його на двір і добре побили. Те саме хотіли зробити й з вітом, але він заздалегідь сховав ся.

— **Польска, одинока часопись** в Канаді виходяча в Вінніпеґу „Канадийскє Ехо“ перестала виходити.

— **Аграрний рух** в Кременчуцькому повіті (рос. Україна) розростаєть ся все дужче та дужче. Вибухнули розрухи в Мануплівці, Обознівці та Колачевському. У графині Ордівської спалено будівлі з хлібом, у графині Капніст вирубано гарний фруктовий сад; в богатьох місцях селяне самовольно рубають ліс та косять сіно. У всі місця післано салдатів.

— **Єлисавет (Росія).** Сьвященик в с. Мигей, як служив молебінь в церкві з приводу змови в Царському Селі, обізвав поступових депутатів Державної Думи „революціонерами, жидами й організаторами змови на житя царя“. Селяне обурились од цього „слова“ й вийшли з церкви. Сьвященик загрожував їм за це протоколом, та вони на його не звернули ніякої уваги. („Рада“.)

— **Черкаси (Рос. Україна).** В селі Точаївці почались аграрні розрухи; туди виїхали стражники.

— **Городище (Рос. Україна).** В Буртах почав ся селянський рух; на місце післано інгушів. („Рада“)

— **Чернигівщини.** Аграрний рух росте. В повітах організовують ся страйкові комітети. Селяне скрізь відмовляють ся робити контракти з поміщиками, згоджують ся робити тільки поденно. В глухівському та конотопському повітах страшенні підпали. (Русь).

— **Між селянами с. Захарівки,** херсонського повіту, (Росія) та стражниками, через арештуваня одного захарівця за спаш економічного сінокосу, дійшло до збройної бійки. Покалічено кількох селян, деяких на смерть. Поранено станового. Двох арештованих одбито.)Рада).

— **Єлисавет (Росія).** Підпали в повіті не зменшають ся. В останні дні було аж кілька пожеж, між иншим в маєтках херсонського губернатора Малаєва й власника землі Йванова. В Іванова пропало сила хліба, погоріли всякі будівлі й сільське-хазяйське знарядя. (Рада).

— **Епископ Stubbs** з Анґлії мав виголосити при нагоді відкритя мирової конференциї в Гадзі бесіду. Він однак відмовив, кажучи, що годі йому говорити на конференциї, якій почин дав цар ,що з одного боку хоче затуманити сьвіт гарними словами про мир а з другогої сторони купає ся у потоках крови своїх власних підданих.

Запорожська слава.

Оповідане.

„Було колись — в Україні
Ревіли гармати.
Було колись — Запорожці
Вміли панувати“.
Т. Шевченко.

I.

Славний гетьман наш Богдан Хмельницький, більше як за два віки до наших часів, огнем і мечем визволив Україну з під польскої кормиги. Але ні з якого боку Україна не мала ніякого захисту, а звідусіль її оточали вороги: з південної сторони татари та турки, з сходу Московське царство і з заходу Польща. До того-ж ще, на лихо нам і собі, польский король не схотів жити поруч з вільною Україною, як з рідною сестрою, та почав знову на нас воювати, щоб під свою владу підхилити.

Те, про що я казатиму, діяло ся за часів Великої Руїни. А стала ся та руїна на Україні ось через що.

Тоді Хмельницький, щоб захистити Україну, став з Московським царем у спілку, умовившись, щоб як вороги насїдатимуть на Московщину, то Україна-б порятунок їй давала, як же хто утискуватиме Україну, то Московщина-б їй допомагала.

Спершу Москва, справді, почала за Україну воювати з Польщою, але далї не додержала умови, тай послала сказати польскому королеві оттак:

„Ніж нам за Україну воювати, та кров своїх людий проливати, то краще подїлимо її помеж себе. Вона велика, — буде й на тебе, й на мене.“

На тому й король польский згодив ся, тай роскраяли вони Україну на двоє, а Дніпро зробили межею між Польщею та Московщиною. Та так нишком це зробили, що українці про ту подію не зразу й довідали ся.

Таким робом Україна, ставши у спілку з Москвою, не тільки не знайшла собі у неї заступника своєї волї, а навпаки придбала ще й другого гнобителя, ще могутнїйшого за Польщу, так що, коли хто з гетьманів намагав ся знову визволити Україну від неволї, як от, нариклад, Петро Дорошенко, то на його накидала ся не сама Польща, як було ранїш, а вже вдвох з Московщиною.

Богдана Хмельницького, коли подїлили Україну, на сьвіті вже не було. Україна, що тільки недавно визволила ся з неволї, не мала ще часу упорядкуватись і зміцнїти, а через те й не мала сили спільно стати за свою волю, єдність і незалежність, не мала змоги подужати двох мугутних ворогів... І почало ся на Україні лихоліття, що народ прозвав „Великою Руїною“.

На правому боцї Дніпра козаки обірали одного гетьмана, а на лївому треба було обірати иншого, бо цей мусів присягати королеві, а той цареві.

Гетьмани забували, що вони брати, і кожен мав на думцї, щоб опанувати другою половиною України. Через те вони починали воювати поміж собою, водючи братів на братів... І точила ся по Україні братня кров, руйнували ся і випалювали ся оселї і городи, а діти й жінки козачі тиняли ся по руїнах, поки не вмирали з безхлїбя.

Люди лютували на своїх гетьманів, не розуміючи, з чого пішов той розрух, і, скинувши одного гетьмана, обирали собі иншого... Але після цього ставало ще гірше, бо на Україні одразу бувало по три й по чотири гетьмани, і всї вони поміж собою воювали.

У такі смутні часи на необоронену Україну набігали хижі татарські орди, що пробували у Криму та по степах від Дунаю вздовж Чорного моря аж до Кубанї. Татарва забирала у неволю з сел і городів України стільки людий, скільки хотїла.

Сусїди, що подїлили Україну поміж собою, не мали сили й бажання захистити її від татар; гетьманам же українским забороняли узброювати богато козаків, бояли ся, щоб не скинула Україна з себе того ярма, що вони на неї надїли.

На Запорожі у ті тяжкі часи був кошовим славний лицар, Іван Дмитрович Сірко.

Ще за покійного гетьмана Богдана Хмельницького бив ся Сірко з ворогами своєї землї і тодї ще здобув собі велику славу поміж козаками. Після смерти Хмеля, як пішов розрух між гетьманами, Сірко завжди давав потугу тому, хто, як він розумів, бив ся за правду; прочувши-ж, що польский воєвода Чернецький зруйнував оселю покійного Богдана, Суботово, і викинув геть з домовини його останки, Сірко з низовим товариством запорожським грізною карою пройшов по Україні, руйнуючи польскі замки, випалюючи панські будинки і геть проганяючи польске війско.

Перекидаючись з запорожцями з одного краю України до другого, Сірко завжди мав на думцї, що одвічні і найлютїйші вороги України були бусурмени, і через те ніколи не кидав з очей татарської орди. Як тільки було орда сїкала ся набігти на християнські землї, він залишив усе і пішов перестрівати орду; а як коли не постерігав перепинити її на походї з Криму, то сам вкидав ся у необоронені татарські землї, щоб орда, почувши про те, повертала назад.

Не один раз воював Сірко Крим і морем. Не одинраз ходив він байдаками у лимани під турецкий Очаків, під Акерман і дунайські городи. Якби списати все те, що Сірко на своєму віку наробив та полїчити всю ту шкоду, що він чинив бусурменам, то певно, що не стало-б паперу. Через те у своєму-ж оповіданї ми зачіпаємо тільки де-що з останнїх років його житя.

За все своє довге житя Сірко не знав невдачі. Його орлині очі, здаєть ся, бачили те, що робило ся по чужих землях, а вуха чули те, про що радились його далекі вороги. Він почував їх думки і попережав їх заміри ранїш, ніж вороги споряжали ся на славне запорожя.

Старість, що вже притрусила „оселедець“ славного запорожця сніговою порошою, не перепиняла йому війскової працї, і він гарцював на своєму сивому конї поруч з молодиками, витолочуючи копитами запорожських коней татарські степи і добуваючи вічну славу козацьтву і всїй Україні.

— — — — — — — — — —

За часів цього славного кошового Сірка, та за гетьмана чигиринського Дорошенка, недалеко від значного города Уманї, у селї, рясно помережаному зеленими садками, жила удова козака Чміля, Пріська, з дочкою Санькою. Пріська зостала ся після чоловіка ще молодою, але заміж не пішла, а господарювала сама біля свого хазяйства та ростила, як квітошку, дочку Саню, яка зостала ся після батька на десятому роцї.

Минуло шість років, і Санька виросла і росквітчала ся дівочою красою. Моторно працює вона весь день, допомагаючи матері, а у вечері весело сьпіває з подругами на вулиці пісень, грає у гуси, у горидуба і, мов метелик, крутить ся поміж молодею... А тут почав уже задивлятись на неї бравий парубок з їхнього-ж села, Грицько Зачепа.

Що далї, то все частїйше Грицько біля Саньки, та все пильнїйш зазирає їй у вічі, а Санька з того погляду млїє... і любо їй те,.. і Грицька вона не цурається.

Одного вечера, як парубки з дівчатами грали на левадї у горідуба, Санька, тїкаючи від Грицька, забігла аж за кущі, але Грицькові того тільки було й треба: він піймав її там, міцно стулив у обіймах та й поцїлував. Палахнуло з того серце дівчини коханням, і через кілька днів обіцяла ся вона Грицькові стати за дружину, а через два тижнї після того подавала й рушники.

Любо та тихо кохали ся молодята, Санька і Грицько, не терпляче дожидаючись Покрови, коли мали спарувати ся на віки... Але не так склало ся, як жадало ся: насунуло ся несподїване лихо і згубило їхню долю... Набігла на Україну татарська орда, та так набігла зненацька, що не тільки по селах, а навіть і в самій Уманї не вспіли люди ані узброїтись, ані поховатись, і поки почули про орду, то вже їхнї оселї полумям поняли ся.

Зачувши на селї гвалт і побачивши татар, Грицько Зачепа вхопив батькову шаблю і кинув ся до хати своєї милої, але там уже господарювали невірні.

Ватажок того загону, що набіг на село, бравий молодий татарин, Джумалї Ага, на очах Грицька, мов хижа шуліка, вхопив його милу, його маленьку Саню, і скрутив їй за спину руки.

Грицько бачив, як нещасна Саньчина мати зубами, мов вовчиця вкусила невірного за руку, але не вспів він до їх доскочити, як мати лежала вже долї мертва, а Саньку Джумалї Ага держав зомлїлу у обіймах. Лютою зьвірюкою кинув ся був Грицько на бусурмена, але того захистила ціла купа татар з гострими шаблями.

Бачучи свою милу у руках бусурмена, Грицько був байдужий до того, скільки навколо неї ворогів! В його голові не вставало питаня про те, чи зможе він один що зробити, чи може тільки занапастить свою волю, або поляже трупом... Він почував тільки, що треба ратувати кохану дівчину. Це почутя дало йому надзвичайну силу, і він махнувши двічи важкою шаблею, зняв голови двом невірним..... але тут його вхопили з заду за ноги, звалили на землю і надавили так, що йому забило дух.

Грицько почуняв вже нескоро і то від гострого болю. Це його били батогами, щоб він уставав; але встати йому було не легко, бо його руки були вкручені за спину і звязані.

„Боже мій, де Саня?“ було першою Грицьковою думкою... Спромогшись підвестись, він озирнув ся навкруги.

Але милої його вже не було в поблизу. Він тільки бачив, як посеред полумя і крови татари ловили людий, що метушили ся мов вівці по кошарі. Хто обороняв ся, того вбивали, а хто не мав чім оборонятись, того вязали і батогами гнали на майдан. Дівчат і молодиць всїх вязали і виводили у другий бік за село.

Не богато ще минуло часу, і на тім місті, де поміж зеленими садками жовтїли соломяні стріхи хат, зостали ся тільки роззявлені печі та підіймали ся від їх у гору чорні димарі. Поміж тими руїнами, по вулицях і дворищах валяли ся порізані та замордовані люди, та де-не-де тиняли ся старі, нікому не потрібні діди та баби.

Через годину Санька у гурті з десятьома иншими дівчатами бігла по степу за конем Джумалї Аги, привязана до сїдла довгою сирицею. Поруч бігли гурти полонянок і полоняників за другими татарами, а щоб ясир, як звали татари живу добич, не дуже заважав коням, позад всякої купи їхав татарин і підганяв полоняників по плечах довгим батогом. Все поле, скільки оком глянь, було вкрите такими гуртами, і що далї вони бігли, то полоняників все більшало.

Так гнали Саньку пів дня. Ноженята її, хоч і були обуті в черевики, але змулили ся у кров; по ногах, обідраних будяками, точила ся кров, покропляючи степову траву; на спинї і плечах її сорочка теж червоніла від крови, що виприскувала після кождого удару батогом. У роті дівчини запекла ся смага, а рожеві губоньки почорнїли і попукали.... Про те Санька не почувала всього того, бо мука серця пекла її дужче, ніж боліло тіло.

„Чому не вбили мене заразом з матірю?“ плакала дівчина. „За що мушу погибати без родини і без милого, на чужій сторонї, у тяжкій неволї?“

В серці дівчини стояло все одно питаня: чи живий її милий і де він? З цим питаням звертала ся вона і до сонця, що все те бачило з неба, і до орла, що високо кружляв по під хмарою, і до вітру, що подихав на неї теплом... але нї звідки одмови не було.

А тим часом милий її так саме біг, як і вона; у його також по плечах червоніла кров як і в неї. Ще недавно він був зовсїм близько від своєї милої, тепер же їх одрізняв уже цїлий кряж, бо чоловічий ясир гнали прудчіш, ніж жіночий.

„Боже мій! невже я ніколи більше його не побачу?“ вдарило питаня в Саньчине серце... І так здавило те питаня її серце розпукою, що вона впала зомлїла на землю.

Але орда поспішала. Набравши стільки полоняників, вона була вже негожа до бою, а козацькі конї прудкі а де були в отсю хвилю козаки, того татари не знали. Була чутка, що в Криму, що Дорошенко бєть ся аж по той бік Дніпра з москалями, але де був Сірко з запорожцями, про те і в Криму не було звістки.

Орда поспішала і гаятись було ніколи... І от уже ляснув довгий батіг татарина, щоб підвести зомлїлу дївчину, але тут саме поглянув назад Джумалї Ага і спинив підняту вже руку ката.

Джумалї Ага вже не вперше обертав ся в сїдлї до своїх полонянок, придивляючись до їхньої вроди, і його дивувала чорнява, кароока і струнка Санька; її-ж невимовне горе і роспука пройняли навіть і його дике серце. Через це, бачучи дївчину зомлїлою, він одвязав її від сїдла і посадив перед себе на коня.

Так, держучи молоду дївчину за стан, віз татарин Саньку розлогими степами до рідного його Криму. І що далї, то дужче вабило Джумалї до цїеї дївчини і він, сам того не помічаючи, все міцнїш притуляв до себе її теплий дївочий стан.

Але Саньцї рука бусурмена, що горнула її до себе, здавал ся холодною гадюкою. Вона знала, що він — лихий розлучник, і почувати биля себе його тїло їй було важче, ніж бігти поміж колючими будяками. Молода дївчина помічала, що татарина вабить до неї, і її брав жах, що вона, необоронена, скоро буде у його волї.

II.

Так гнали невольників до Дніпра, де татарам треба було перевозитись на їхню сторону.

Орда бояла ся йти степами на Кизи-Кермень, де у татар був добрий перевіз, бо тим шляхом доводило ся-б прямувати недалеко від Запорожської Січи, що було небезпечно. Через те татарський ватажок вирішив перевезтись через Дніпро, на Кримську сторону, вище Січи, щоб тодї вже йти лївим берегом безпечно і не поспішаючись. З цїми думками простувала орда до того місця на Дніпрі, де недалеко правого берегу лежить Манастирський остров, а у березї за наших часів уже виріс город Катеринослав.

Прудко тут линули води старого Дніпра, обмиваючи скелї вкритого дубом і вербами острову, що бачив на собі чимало вже народів. Бачив він Скифів, Половців і Печенїгів; бачив Сьвятослава, князя київського, українського; бачив славних гетьманів козацьких: Дашкевича, Байду і Сагайдачного і бідну сїрому, що тїкала з України на Запорожя. Всїм їм Манастирський остров давав безпечне місце на спочинок і сушняку з свого лїсу, щоб зварити вечерю.

Від цього острову Дніпро прямує до високих, піскуватих кучугур стародавнього міста Огрінї, де з рудими Дніпровськими хвилями збігають ся білі, немов би молошні, води річки Самари.

Поки дотягли татари змордований і знесилений жіночий ясир до цього місця, більша половина орди з чоловічим ясиром вже два днї була у березї, біля Монастирського острову. Татари зібрали тут берегами, де знаходили, рибацькі байдаки, вирубали з колод каюки і вязали плоти, щоб завтра почати перевозитись на другий бік.

Але орел України, січовий батько Сірко, не дрімав. Недурно всї вважали його за великого характерника. Якась невідома сила дала йому звістки не тільки про те, що орда набігла на Україну, але й про те, що вона буде вертатись не на Кизи-Кермень, як найбільше бувало, а на Огрінь... І вже Сірко, мов той вовк, підкрадав ся до того місця.

Кошовий запорожський Сірко не любив брати у походи великого війска, кажучи, що у війнї не той перемогає, у кого більше війска, а той, у кого війско жвавійше і храбрійше, а сам ватажок знає, що робить. І от тепер, поки татари лагодились до переправи, Сірко з двома тисячами січовиків перевіз ся у порогах на лївий бік Дніпра і уже сидів біля Огренї, у лїсї, на Кіньському острові, що межив ся з Огрінею невеличкою протокою. З цього місця він стежив за всякими порухами ворогів.

Всеї орди було тут тисяч двайцять і не менч того було з нею полоняників. Три днї стояла орда біля Манастирського острову, а ранком четвертого дня сріблястий Дніпро зачорнів від плотів і байдаків, що чорною хмарою сунули ся від острову до Огренї.

Першого дня перевезли татари тисяч пять орди і вона отаборилась недалеко від берегу, на піскуватих кучугурах Огренї. Сірко бачив те і розглядав у ночі, як і де стоїть татарська варта, але козаків не рушив з місця, бо не прийшов ще до того час.

Другого дня почала орда перевозити невольників і за день перевезла їх теж тисяч з пfive.

Знову не рушав ся Сірко з місця, хоч деякі, молодші, козаки й гомонїли поміж собою, що розумнїш би було вирізати цю орду зараз, ніж сидїти у лїсї, поки орди переїде на цей бік стільки, що її й не здолаєш.

„Ой, батьку!“ озвавсь до кошового один зовсїм ще молодий козак, „перевезуть завтра татари ще сюди війска!“

Сірко одразу вгадав, що молодому козакові боязко счепити ся з великою силю бусурменів на смертельну січу, бо не звикла ще його рука різати людий, не звикла й душа його мати своє істнуваня за ніщо, але він не виявляв своєї зневаги до легкодухого і тільки очі його, що зоріли з під рясних сивих брів, наче усьміхали ся на промову козака.

— А перевезуть, сину, перевезуть! — одмовив спокійно Сірко, виймаючи з роту люльку, — а ти що думаєш? —

„Та наче дуже їх тоді буде богато!“ одмовив козак, не дивлячись кошовому в вічі.

Сидячи на вивернутому вихром дубі, Сірк оспокійно смоктав свою люльку, наче зовсїм не вважаючи на те, що за дві верстви від його стояло вороже війско.

— А ти чого-ж, сину, сюди прийшов? — спитав він козака. — Чи галушки їсти з татарами, та боїш ся, що на всїх не достане, коли бусурменів буде богато, чи може їх бити?

„А вже-ж бити!“ одмовив козак зовсїм уже винувато.

— А коли бити, то тобі-ж зручнїйше буде, коли ворогів побільшає... більше й перебєш!

Після такої одповіди козак не знав уже, куди сховати очи і швидче, заховав ся поміж купками товариства.

На третий день на кучугури справдї переїхало ще пять тисяч орди, а на четвертий — стільки-ж невольників. Наближав ся пятий день, і Сірко сам став трохи неспокійним, не знаючи, що тепер повезуть татари. Як що орду, думав він, то йому трудно буде здолати пятнайцять тисяч ворогів, як же — невольників, то він виратує земляків аж на пять тисяч душ більше, ніж зміг-би вратувати сьогоднї. Сірко покладав так, що орда більше боїть ся погонї з заду, а ніж сподїваєть ся спіткати козаків на лївому боцї Дніпра, і через те завтра перевозитиме не війско, а невольників.

Сірко й на сей раз, як і завжди, вгадав думки ворогів. На пятий день татари справдї перевезли ще пять тисяч невольників.

Тут на кучугурах був уже і Грицько Зачепа; Санька, що прибула пізнїйше, зостала ся, на лихо, на тамтім боцї.

Нестерпучі муки терпіли невольники. Скручені за спиною руки їх потерпли і були нечули. Ретязї переїли тїло мало не до кости і через те долонї і пучки у всїх посинїли і набрякли, мов колоди. Ноги були позбивані і змулені у кров, а спини вкрили ся від батогів крівавим струпом.

Такий був і Грицько. На одній з кучугур, недалеко від берегу, він лежав на піску поруч з другими невольниками, уставивши очи у високе темне, північне небо, що дивило ся на його безлїчю променистих зірок... тих самих зірок, що були і там, де він був вільним, на Україні, під Уманью.

„Вони всї тут“, казав собі Грицько. „Всї, що тільки недавно дивились на нас з милою, коли ми у двох сидїли під вербою рідного села! А ось і волосажар, що його все Саня звала своїм. Тільки однієї зірки немає: немає моєї зірки, моєї милої дївчини!“

„Боже милосердний“! питав далї Грицько: „невже всьому край? Невже я не побачу більше своєї милої? Невже не побачу рідної України? Невже ти, Боже, не зглянеш ся на нас безсчасних і не даси нам порятунку? Заві-що-ж ми мусимо загибати?“

І нестерпуча жадоба волї обхопила душу козака.

“Брате!“ прошепотїв він до полоняника, що лежав поруч. „Розвяжи менї ретязї, або перегризи, — я хочу втїкти!“

— Заріжуть, брате!

„Краще смерть, ніж зла неволя!"

І товариші перегризли один одному ремінці, що переїдали їхнє тіло.

От руки уже розвязані… але вони не слухають, вони мов мертві. Козаки ростирають собі руки лежучи, щоб ніхто не наглядів… А табір спить. Нечуть нікого… Тільки вітерець шелестить по шелюгах червоною таволгою та инколи вирветь ся з душі невольника стогін пекучої муки.

Але що за галас і кіньське топотіння зачуло ся від лісу? То вихром летить Сірко з січовиками на поснулий татарський табір і несе з собою тим, що були вільні, смерть, а тим, що приймали муку, радісну волю.

Деякі з вартових татар хоч і вспіли стрельнути, щоб дати татару звістку про ворога, але було пізно: січовики вже вскочили у табір і настромляли татар на свої довгі списи.

„Слава тобі, Боже, — наші!" скрикнули полоняники і почали один одному розвязувати руки.

А Зачепа вже вхопив татарську шаблю і вже рубав татар.

У таборі збив ся невимовний гвалт. Татари кинули ся, хто до коний, що пасли ся табуном осторонь, хто до Дніпра, щоб сісти на байдаки, хто так метушив ся поміж невольниками,… і дуже небогато було таких, що вспіли узброїтись і стати купками до бою.

Сірко все прочував, що буде. Через те табун татарський вже був загнаний запорожцями на Кінській остров, і всі татари, що побігли до табуну, наскочили на козацьку залогу і полягли трупом. До Дніпра татари бігли даремно, бо байдаки на ніч переїхали на другий бік; ті-ж з татар, що стали до бою, хоч і були добре узброєні і завзяті, але вони були піші і стояли одрізними купками, а через те їм було неможливо вдержати запорожців, і скоро всі вони покотом полягли по кучугурах.

Через пів години запорожці все безупинне крутили ся вихром по табору, ганяючи решту татар по кучугурах, аж поки вже не стало кого ганяти.

Так полягло біля Огрені десять тисяч татарських юнаків, глибоко змочивши жовтий пісок своєю кровю; а мало не пятнайцять тисяч українців славили тут милосердного Господа і кланяли ся славному Сіркові за те, що повернув їх на волю.

Минуло з того часу більше двох віків, а й досі по тім кучугурам, як низовий вітер перевіє пісок з одного місця на друге, можна побачить богато цілих чоловічих кістяків, вкритих клочями шовкових татарських халатів, що й досі не зовсім зотліли. Тут, по кучугурах, люди збирають всяку татарську зброю, і мало не у всякій хаті Огрені можна знайти або риху з стріли, або шматок іржавої шаблі. Коли-ж зайде ніч, ніхто з селян не насміє піти на це велике татарське кладовище, а як кому й трапить ся поуз той кучугури проходити, то й той з жахом поспішає до своєї хати.

Половина татарської орди, що зостала ся з рештою невольників на правім боці Дніпра, подала ся степом на південь, на Кизи-Кермень і Тавань.

Щоб і на тім шляху перешкодити орді, Сірко послав до Січи звістку, щоб перестріли орду на Базавлуці, або на Камянці.

Вклонив ся тут Грицько Зачепа Сіркові:

„Мила моя на тім боці, пане кошовий! Не дай загинути у неволі молодій душі! Дозволь мені бігти з товариством до Січи і далі — навперейми орді, свою милу ратувати!"

— А що-ж, козаче, — одмовив Сірко, — татарський табун великий! Бери коня, який любиш, і нехай тобі Бог допомагає!

Обрав Грицько доброго коня, біг тим конем на Січ і далі аж на Камянку, але не судило ся йому догнати Джумалі Агу, що віз його милу на своєму коневі. Тільки скрізь степами бачили козаки богато невольницького трупу… Це татари, поспішаючись до Криму, рубали голови тим полоняникам і полонянкам, які вже не мали сили бігти.

Побував після того Зачепа під Уманю, куди його манула надія на те, що Санька може залишила ся у рідному селі, та не знайшовши її там, покинув свойого старого батька на людий і знову пішов на Запоріжя, сподіваючись, що колись то Сірко поведе січовиків у самий Крим, як уже й водив нераз, і що тоді може трапить ся йому знайти і виратувати з неволі свою милу.

(Дальше буде).

І еще в справі національної орґанізації амер. України.

Всьо мовчить наче загіпнотизоване окрім т. Тетянина, що ще в ч. 20 Свободи проговорив. Не вже-ж се кождий легковажить? Чи може чекає аж на зиму? З початку не брав я річ з точки згаданого повисше автора, та коли розібрав річ, скажу до слів т. Тетянина, що така орґанізація повиннаб стояти на сторожи всього, що входить в обсяг нашого іміґранта, як і Т. писав, під взглядами духовними і материяльними. На примір: під взглядами духовними розуміємо те, що входить під понятє слова: нація, і просьвітно-культурне житє у „Вільнім сьвіті", себто на ам. земли, а під взглядом матеріяльним запобічи тому всьому, бодай по части, що використує холодні боки, або таки добродушно дається в чужі кишені без жадного жалю. Зрештою ми вже й до того привикли щоб у нас чужі засідали на почесному місци… А ми обі у буряні молим ся Богу… Не мав я на гадці нічого в роді „якогось комітету після рецепти", а бажав з щирого серця щоби всьо обговорити як найлучше і найкористнійше. Не хотів я так само щоб орґанізація була сущільна цілої пів. Америки; тогді може бути що так видавалось, але щоб аж так, то ні. Зрештою то було лише в теорії а тепер говорім в практиці. Отже нехай буде з двома осередками того боку і сего боку, в New York і Winnipeg. „Еміґрація се річ одна з найперших", так само і я се не відсував іронічно а ставив в такім віддаленю в якім розуміється ся еміґрацію в Канаді. Будь-що-будь, тутейший уряд може і має до того средство щоб заопікуватись лучше нашим краяном чим ми…, і чим тепер, піклуєть ся, лише треба того впоминатись, домагатись що й може доконати така орґанізація, лише сила її. Піклуватись лише еміґрантом нашим в повнім слова того значіню нац. орґанізація не зможе, що иншого там, але тут не можливо, хиба на малу скалю, хиба тими що не ідуть фармувати; остають в місті. Нехай мені хто скаже як зможе кількох легких фінансово хотяй ідейних потріотів заснувати і провадити як слід всьо до купи без найменьшого розбору що мож погодити а що ні, тай без опінії загалу. Не можливо, нехай мені хто скаже як можливо тут у Віннипеґу! Уряд тутейший не кладе Русинів на рівні з иньшими народами, але-ж ми відай ще не потратили сили тай не повмирали, живучи і дихаючи.

Що иньшого завязати інформаційно іміґрацийне товариство, котре занялось-би хочби таким: поінформувати і улегчити винайти роботу іміґрантови, чи взагалі, Русинови котрого иньші з того боку прямо висисають, бо він не знаючи мови попадає в пазурі хижаків в людскій подобі. Розумієть ся що до того конечно поробити певні кроки і порозумітись з компаніями, до чого й заходів не мало треба, тай ще може стати питанєм то всьо, але якто каже: сила побідить а рішучість допоможе. Друге, таки на перший крок завязати в роді іміґрацийного банку з котрого можна й дещо на що иньше потягнути, а тв. щоб се робило не задля бизнесу в свою користь. Возьмім такий банк A. Shampion і и., у Вінн. кілько вони забирають руських центів? А всьо то щоб другого збогачувати…. чиж не могло-би сим заниматись товариство засилаючи гроші наших робітників в Галичину, через посередництва иньших тай переховувати гроші, або провадити аґенцію шіфкартами ріжних ліній? До того, гріш руський лишав-би ся при русинах, бо оплативши урядників чистий дохід можна би повернути на щось щоб могли всі користати щоб могло бути для всіх, як і всі давали. В Сп. Дерстосунки і відповідно до тамтейших обставин повязатись а щоб входило поза те належалоб иньшим секціям чи комітетам. Та чи в початках може то все вязатись разом?… В сути річи, еміґрація від розвою культурно-просьвітної орґанізації так далеко як беріг від берега. Але се чейже не означає, щоб полишити еміґранта в іронії, та щоб дочасну еміґрацію ставити висше чи перше всього культурного розвою. Ми аби й як запобігали, стану в якім приїздить наш іміґрант не поліпшимо яко іміґранта, лиш як поселенця по нитках відповідної проґрами в культурно просьвітнім сьвіті… Тетянин мене порозумів лише в тім що я розумію поділ праці.

Пишучи се, пишу так щоб можна потім змінити невідповідне, а що забракує додати, бож я ще нічо зі своїм писанєм, до так важного діла. Нехай-же ще хто говорить, то не дивує, що аж тепер догадав ся; але я не догадав ся, я все ожидав, чи хто иньший незаговорить. Вкінци скажу, що т. Тетянин справи не легковажить, лише біда, що той голос в краю пустині… Се що на разі мав сказати здебільшого.

Арій.

Страшное насиліе.

Під такою назвою в 16. числі „Свѣта" надрукована статя, яка своєю явно тенденційною неправдою спинила на собі мою увагу. Статя ся, підписана псевдонїмом „Не-черносотенец", очевидячки рощитана на політичну несвідомість та темноту народа.

Автор статї, який з початку називає себе свободолюбцем, с. є. лїбералом, страшенно ся обурює проти того, що в Росиї нема свободи, а панують насильства, та ще що дивнїйше — сї насильства походять не з боку уряду, а з боку тих самих лїберальних людий, які кричать про свободу.

В чому-ж виявляють ся насильства лїбералів?

А ось що пише про се автор статї.

„Г. г. свободолюбцы! дайте же вы свободу и другимъ держати ся своихъ переконаній. Не терроризуйте же ихъ! Не клеймите скверными назвами „хулиганъ и черносотенецъ."

Як бачите, насильства лїбералів проявляють ся в тому, що вони не дають „другим" (автор розуміє хулїґанів та чорносотенців) тримати ся своїх переконаній через терроризованє, через те, що лїберали клеймять тих „других" назвами: „хулїґан та чорносотенець". Сього я ніяк не можу зрозуміти. Яке справдї насильство проявляє ся у тому, що річ називають належним йменем? Тілько булоб і лиха, колиб усї насильства в Росиї зміщали ся у тому, що кадетів називають кадетами, трудовиків— трудовиками, октябристів — октябристами, а хулїґанів та чорносотенців — їх власними назвиськами. Та инше сих остатних й назвати не можна, бо що справдї значать слова: хулїґан та чорносотенець, та що то за люди, до яких належать ті назвиська?

Хулїґан —значить бом, бродяга, який не хоче нїчого робити і який за гроші може з легким сердцем учинити який завгодно злочин. Коли в Росиї ріжні істино руські хотіли учинити погром на студентів, інтелїгентів або жидів, то наймали до сего дїла от таких хулїґанів, які, репрезентуючи „негодующій народ", йшли убивати та рабувати безневинних людий. З часом назва хулїґан перейшла й на тих людців, які самі хоч і не робили погромів, так нацьковували та наймали других на погроми, і які виявляють себе ворогами усякого поступу та прихильниками старих насильств придурковатого царя та його посіпаків.

Назва же „чорносотенцї" прикладає ся до тих людий, які орґанізовували й досі орґанізовують сотнї для боротьби проти визвольного руху та для обстоюваня старого безправного порядку в державі. Сї сотнї самі називали й називають себе чорними сотнями, навіть поробили собі чорні прапори. Мало що не усї члени союзу руського народу належать до чорних сотень, а лідери сього союзу з гордостию називають себе чорносотенцями.

Таким робом, раз самі хулїґани та чорносотенцї не ображають ся та не обурюють ся своїми власними назвами, то як може обурювати ся проти уживаня сих назвиськ стороний чоловік, який не є чорносотенцем? А раз нема ніякої образи в уживаню назвиськ „хулїґан та чорносотенець", то не може бути ніякого й слова про моральні насильства з боку лїбералів, які уживають сих назвиськ.

Дописувателя „Свѣта" страшено обурило те, що в часописї „Рѣчь" було написано про процесію, яку устроїли чорносотенцї у Москві, що ся процесія вийшла невдачною, бо дуже мало було народу.

З сьої вістки дописуватель робить більш ніж незрозумілий вивод.

„Ах вы, мерзавцы и подлецы!" пише дописуватель. То уже не вольно православным христіанам в своей русско-правосл. Москвѣ та с крестным ходом итти?"

Перш усього спинїть увагу, який гарний приклад відсутности усякого морального насильства подає д. автор розбираємої статї! Він ся дуже обурює, що лїберали уживають слів „хулїґан" та „чорносотенець" для означеня відомої громади людий, а сам уживає таких гарних слів, як „мерзавцы" та „подлецы". „Коль на других зарить ся, не лучше ли, кума, на себя оборотить ся!"

Як видно з дописї, лайка дописувателя тиче ся як співробітників „Рѣчі" та і усїх поступовців взагалі. Чиж не дивно тоді? Обурює ся дрібницею а сам нї за що, нї про що лає усїх людий, що не розділяють його переконань. А можна сьміло сказати, що переконань автора не поділяє значна більшість росийського народу, як то доказує склад недавно розвязаної державної думи. До партії трудовиків та кадетів належить навіть чимало попів. Відомий О. Петров, наприклад є горячим прихильником кадетів.

Та чим справдї винні поступовцї, що чорносотенна процесія вийшла невдачною?

Може автор обурює ся проти того, що процесія в „Рѣчі" названа чорносотенною? Як так, то й тодї автор не має ніякої рації обурювати ся, бо процесія не була справдї чисто релїґійною, про що автор міг вичитати у тїй же „Рѣчі". Чорносотенцї дійшли до такого нахабства, що для них ще мало, що попи осьвячують їх прапори та вихвалюють їх в церквах, — їм захтіло ся улаштувати процесію, в якій їх прапори були несені разом з церковними хоругвами! До більшого глузування над вірою неможливо дійти! Проти сього виступив навіть один з лїдерів с. р. н. протопіп Восторгов й просив царя, щоб він не дав дозволу нести прапори рядом з хоругвями. Цар дозволив нести прапори, але тільки на віддаль від хоругов. Про усе те д. дописуватель міг вичитати в „Рѣчі", у тїй же „Рѣчі" міг він вичитати, як многі москвічане, бравшії участь в процесії, кидали єї, як тільки взнавали, що процесія уряжена с. р. н. й має на меті не релїґійні, а політичні цїли.

Чому то дописуватель не обурює ся, що дом Божий зроблено вертепом розбійників?

Чиж дописуватель справдї вірить, що лїдери істино-русских погромчик циган Крушеван, поляк Пуришкевич та німець Каря Амалія Грінгмут за для побожности уряжують релїґійні процесії? Я певен в тому, що вони мають релїґію за іграшку й уживають єї яко один з могутнїх способів придбати більше прихильників своїй реакційній програмі. Бо якже справдї можна щитати християнами, та ще й побожними, тих людий, що прінципом тактики мають уживанє таких же, як не гірших, насильств, яких уживають ліві революцїонери? Щож справді спільного є між розпятим Христом а чоловіком, який [illegible] заплямував свої руки в безневинній крові?

А запримітїть те, який льогічний вивод робить д. дописуватель із вістки „Рѣч-і" про процесію! …Та не вольно… с крестним ходом итти!… З того, що в „Рѣч-і" написано, що процесія чорносотенців вийшла невдачною, дописуватель виходить, що не вольно робити процесій. На городї гарбуза, а в Київі дядько. Перш усього в „Рѣч-і" анї словом не висловлено волїнє, щоб не було процесій, а в друге,слиб таке бажанє й було висловлено, то д. дописуватель добре знає, що воно не малоб ніякого реального значіня що до сповненя.

Цікаво було би знати, відки автор дописї довідав ся, що „союз руського народу" бажає „разных реформ (и головным образом побольшенія крестьянских надѣлов)". Певно за бажанє реформ в погромі с. р. н. д. автор міркує те, що с. р. н. домагає ся, щоби не було ніяких реформ, бо сей союз є ультра реакційною партією. А що ся тиче „побольшенія крестьянских надѣлов", то хиба автору не відомо, хто в Думі був назлїйшим противником примусового відібраня землї у панів як не члени с. р. н.? Хиба не відомо автору, що лозунгом с. р. н. є: „приватна власність сьвящена є та незаймана?

Усе се автор добре знає, але пише инше, бо упевнений, що читачі повірять усьому.

Далї автор пише, що с. р. н. хоче, щоб православна віра була пануючою та „щоб во главі правительства стояв царь, а не який небудь еврейскій, польскій або німецкій президент."

А по моєму так: раз православна віра є істиною, вона не потрібує ніякого захисту через ланьцети або кулї.

Д. дописувач помиляє ся, коли говорить, що с. р. н. хоче щоб на чолї уряду стояв цар; с. р. н. бажає, щоб цар стояв на чолї держави, а не на чолї уряду. Другі люди хотять, щоб на чолї держави стояв сам народ, а не цар, щоб воля народа, який утримує державу, була законом, а не царева.

А про еврейського, польського або німецького президента д. дописувачу певно приснило ся. До разу треба сказати про царя, що у йому дуже мало є руської крови, бо він походить з німців, він є „разнїмецкій государ". Тай мати його яка заправляє державаю — є данмаркська, жінка його німка.

Але подивіть ся, що пище д. дописувач далї.

„Свобода! свобода! Туды — за жидами, бо жиды хвалять либералов…

Замѣчательна натура у русского человѣка. Єго только похвали — а он тебѣ все сдѣлае!

А поругай, знов буде все дѣлати, абы ругательство знялось".

Виходить, що хто тільки бажає волї, яку дав чоловікови Сам Бог, той сповняє волю жидів! Значить Америка та усї инші свободні державы добивали ся свободи й мають єї тепер через те тільки, що жиди сього захотіли! Цар видав маніфест про свободу 17 октобря через те, що сього захотіли жиди!

Цікаво знати, через що сам автор любить свободу: чи через те, що жиди його похвалили, чи через те, що вони його вилаяли?

Мушу на при кінцї зауважити, що докір дописувача „Свѣта" по адресу лїбералів як би й був підстаним, той тоді він не був би справедливим. Раз робити догану людям за уживанє літературного насильства, то се треба робити усім, але не тим тільки, хто ся панови не подобає.

Чом д. дописувач не впомянув про безглузду лайку і криваві погрози з боку с. р. н.? Нехай тільки хто дістане 16. число „Свѣта", то знайде там „незлобиві і кроткі вірші" які певно передруковані з „Почаевских извѣстій", які ся видають при Печ. Лаврі. Д. дописувач не обмовив ся про сї вірші анї словом.

На при кінцї статї, д. автор дає пораду не уживати в письмі ніяких насильств, як лайка або погрози. І то після того, як сам илаяв безневинних людей! Я тільки можу сказати: „Аще слѣпецъ слѣпца водитъ, оба в яму упадета." Бож не можне виймати сучок з ока брата свого, коли сам маєш бревно в своїм.

А ще спитаю: На що морочити людям голови неправдою? Аджеж д. дописувач добре відає, що усяка „лож от діявола, иже єсть і отець лжи!"

К. Білик.

— Просимо всїх секретарів „Союза" подавати нам всякі зміни адресів членів „Союза" як найскорше. Адреси треба виписувати англійскими буквами і дуже докладно.

1106

„SWOBODA“
(LIBERTY)
The Ruthenian Weekly
published every Thursday at
184 Hudson St., New York, N. Y.

Publisher and Editor:
Jno. Ardan.

Terms: Two dollars a year.

. Established 1893.

Advertising rates furnished on application.

Entered as second-class matter December 21, 1906 at the post office at New York, N. Y. under the Act of Congress of March 3, 1879.

„Свобода“
часопись для руского народа в Америці і орган „Р. Н. Союза“, виходить що тижня в Четвер і коштує:
В Америці на 12 місяців...$2.00
До стар. краю на 12 місяців $2.00
В Америці на 6 місяців....$1.00

Оплачувати газету треба все-гда з гори.

Гроші треба посилати в регістрованім листі, або через експресовий, або почтовий money order (моні ордер). Money order, то є карточку, котру дістанете від почтара або агента на експресовім офисі, пішліть нам, бо без того ми не годні гроший дістати.

Адрес:
"SWOBODA"
184 Hudson St., New York, N. Y.
Телефон 7074 Spring.

Хто хоче, щоби єго адрес змінити мусить подати нам, крім нового, також свій старий адрес.

Стефан Сотер Ортиньский

якого фотографію подаемо в отсім числі „Свободи“ іменований, як звісно, греко-католицким епископом для Америки. Про особу єго було вже дещо писано, але що до прав, які буде мати, не було доси майже ніякої відомости. Отже тепер наспіла вість з досто вірного жерела з краю, яка каже, що епископ Ортиньский не буде залежний від тутешних латиньских епископів. В письмі виданім епископови Ортиньскому нема обмежена єго власти а просто сказано „committimus Tibi spiritualem curam omnium fidelium catholicorum Ruthenae nationis in Statibus Unitis“, значить: „поручаемо тобі духовну опіку всїх вірних католиків руской народности в Злучених Державах“.

В дорозї до Риму, куди епископ їздив, аби обговорити справу своєї місії та постаратись о відкликане декотрих диких розпоряджень Пропаганди дотично тутешних греко-католиків — відвідав він також угорских епископів Фирцака, Валія і Дрогобецкого, які радо єго приняли і висказали своє вдоволене з причини, що вкінци американьскі греко-католики діждались свого епископа.

Замітне, що на своє посьвячене у Томину неділю епископ не просив намісника і других представителїв політичної власти, через що показав свою незалежність від правительства краевого.

Після повороту з Риму а ще перед своїм приїздом до Америки — епископ має намір відозватись до своєї будучої пастви.

До Америки прибуде в місяцю Липни або Августі, правдоподібно в товаристві митрополита Шептицкого. Скоро дістанемо докладнїйшу вістку, повідомимо про се шан. читачів.

Є також правдоподібна відомість дотично того, що епископ має з цілою рішучостію боронити прав греко-католицкої церкви і еслиб з якого небудь боку обмежувано єго права, або кривджено греко католицку церков, він радше зрезиґнує з епископства як мав би згодитись стати чиїм би небудь підніжком.

Розумїє ся, що аби єго слово мало силу, а єго праця увінчатись успіхом — він мусїв би мати поперте всего духовенства і народу, инакше всякі єго хоч би і найлїпші наміри та пляни осталиб нездійсненими.

Лист зі Старого краю.

Дещо з виборчої статистики в Галичині. Український чи руський клюб в парляменті. Події в Горуцку. Непорозуміня між академіками а „Народним комітетом“. Ріжні вісти.

Послїдні вибори в Галичині дали як найлїпше сьвідоцтво розвою політичної сьвідомости серед широких мас українського народу в Галичині; такого великого заінтересованя ся виборами, як се було серед Русинів в Галичині не виказує ніяка инша народність в австрийській державі. До голосованя являли ся всї руські хлопи, робітники і ремісники, а не рідкі були случаї, що здорові виборцї несли хорих на руках або в ліжку до голосованя. Бракувало хиба тих, що пішли на вправи до війска або виїхали на зарібки до Прус або Америки.

Вибори в Галичині були розложені „на рати“, щоби галицькі старости і комісарі могли тим легше шахрувати в інтересі польської шляхти. В 19. виборчих сільських округах східної (руської) части Галичини, — кождий округ сільський вибирає двох послів, — при першім голосованю (14 і 17 мая) віддано 689,985 голосів, з того було руських 499,728, польських 177,283. Кромі того на польських социяльних демократів пало 7019 голосів, а на сионістичних (жидівських) кандидатів 5955. Так отже на руських кандидатів пало кругло пів міліона голосів.

Цікава річ, кілько голосів пало на українських, а кілько на москвофільських (кацапських) кандидатів. Що до того, то послїдні вибори доказали як найкраще, що москвофільство в Галичині вимирає і що москвофільство держить ся тільки там, де народ є ще темний. З 499,728 голосів на українських кандидатів пало 347,401, а на кацапських 152,327. Та фактична сила москвофільська є далеко слабша, ніж би се виходило з виборчої статистики. Кацапські кандидати були пересічно далеко слабші, ніж найслабші кандидатури українські. Українських кандидатів було 28 (23 національних демократів), кацапських 19, з того послами вибрано, — 22 Українців, а тільки 5 кацапів. К-ли розділимо голоси кождої партиї в рівній части на кождого одного кандидата тої партиї, то побачимо, що на 1 радикала пало 19,719 голосів, на 1 социяльного демократа 12,959, на 1 національного демократа 11,719, а на 1 кацапа лишень 8,017. При тім треба додати, що в деяких округах українських кандидатур проти москвофільських не було і там голоси українські дістали кацапські кандидити. Велике число голосів, яке дістали українські радикали і социяльні демократи вказує на те, що сї партиї мають в Галичині велику будучність і при слїдуючих виборах послів зі згаданих партий вийде далеко більше.

В українській галицькій пресї товче ся питане про назву будучого українського клюбу в парляменті. Всї посли радикальнїйшої закраски стоять на тім, що парляментарний клюб має звати ся виразно український для замаркованя національної єдности австрийських Українців з Українцями в Росиї і до змушеня кацапських послів, щоби явно задокументували свою національну зраду. Кацапи бачучи ясне становище українських послів, підняли у своїй пресї страшенний рейвах і раз враз завзивають своїх послів, щоби в парляменті утворили окремий російський клюб, що звав ся би Klub der Karpato-Russen (Клюб карпатських Москалів), а коли би не удало ся склеїти такого клюбу, щоби остали „дикими“, значить, щоби не творили ніякої спілки.

Обради в віденськім парляменті розпочали ся вже нинї (17 червня), а 19. червня цїсар відчитає престольну бесїду, в котрій буде зазначена проґрама правительственна робіт в парляменті.

При послїдних виборах до парляменту скоїла ся в селї Горуцко коло Дрогобича (Галичина) потрясаюча виборча трагедия, жандарми застрілили чотирох виборців, а кільканайцятьох тяжко поранили, з котрих деякі в наслїдок ран померли. Причина сего нещастя була та, що місцеві виборці, затуманені сусїдними кацапськими сьвященниками і підюджені проти власного пароха Українця о. Скобельського, підозрівали його яко предсїдателя виборчої комісиї о крадіжі їх голосів на річ звісного проводиря національно-демократичної партиї і голови руського соймового Клюбу д-ра Євгена Олесницького, а на шкоду кацапського кандидата о. Давидяка. В дійсности ніякої крадіжи голосів в Горуцку не було і народ збаламучений місцевим сотрудником кацапом Крайчиком пав офірою кацапської облуди. Своєю дорогою дуже провинили ся жандарми, котрі місто успокоїти в лагідний спосіб розгорячених виборців, ужили пального оружя. В Галичині під панованем польської шляхти житє горожан селян чи робітників не має ціни і тому перший лїпший жандарм при першій лїпшій нагоді відважує ся стріляти до невинних людий, знаючи, що вже сам уряд постарає ся о те, що такий убійник в жандармськім мундурі вийде безкарно.

Кацапска преса сю траґедию в Горуцку використала для своїх партийних цїлий і в своїй безличности публично голосить, що трупи в Горуцку — се жертва польско-української згоди, бо партиї українські мали після думки кацапських газетних письмаків йти рука в руку з польською шляхтою. Оголосили в своїх часописях складки на жертви сеї згоди (на родини по погибших) і за помочию кацапського „Руского Слова“ ширять вісти між темним народом, що то Українцї веліли жандармам стріляти до москвофільских хлопів в Горуцку. Безличність галицьких рублехапів переходить тепер всякі границї.

Правительство галицьке старає ся затушувати горуцьку справу і провинивші ся жандарми не будуть навіть потягнені до відвічальности.

Дня 6 червня відбув ся у Львові з'їзд так званого Ширшого Народного Комітету, начальної управи національно - демократичної української партиї. На з'їзд прибули відпоручники з провінциї і всї посли нац. дем. сторонництва; селян між ними було мало. Нарадам — радили тоді над політикою українського клюбу в парляменті — хотіли прислухувати ся в характері гостий і студенти Українцї з львівського університету і львівської техніки, тим більше, що вони будучи головними аґітаторами при послїдних виборах, допомогли в значній мірі до вибору послів з нац. дем. партиї. На наради хотіло прийти яко гостї і богато селян, але і тих панове з комітету не допустили на салю. Се так оґірчило студентів, що против того іґнорованя їх запротестували на місци, а кромі того скликали довірочні збори української академічної молодїжи, де ухвалено цїлий ряд резолюций, що безпосередно звертають ся проти опортуністичної політики національно-демократичної партиї, вглядно проти „Народного Комітету“, управи сеї партиї. Між иншим рішили студенти при надходячих соймових виборах в осени с. р. не попирати кандидатів „Народного Комітету“ а натомість всею силою поперти кандидатів української социяльно-демократичної і радикальної партиї, котрі ведуть політику принципіяльну і не входять в ніякі порозуміня з москвофілами.

Іменем кацапів з Лемківщини оголошує о. Качмарчик в „Галичанинъ“ відозву до нововибраного кацапського посла д-ра Маркова, щоби займив ся долею лемків і постарав ся в парляменті о утворене для них окремих посольських мандатів в той спосіб, що всїх лемків злучить ся разом в один або два виборчі округи. Сумніваємо ся одначе, чи кацапські посли справдї постарають ся о те, бо звісно, що кацапам ні трохи не залежить на національнім розвою хочби самих лемків, противно, як раз завдяки кацапам лемківщина знаходить ся в крайнім занепадї під кождим зглядом.

На університетї у Львові тепер спокій; навіть не скликано тепер віча для зазначеня, що студентство на дальше домагає ся заснованя українського університету у Львові. Віче таке було потрібне з огляду на скликане нового парляменту, перед котрим треба національні постуляти замаркувати, тим більше, що такі віча скликали чеські і словінські студенти для аґітациї за основанем чеського університету в Бернї і словеньского в Люблянї.

Процес проти кільканайцятьох українських студентів, що брали участь в звісній демонстрациї на львівськім університетї дня 23. січня сего року, відбуде ся перед трибуналом карним у Відни. Розправа має відбути ся аж в осени, але можливе, що передтим ще наступить оболїция, то значить здержане всякого слїдства.

В президию австрийського социяльно - демократичного парляментарного клюбу вибрано також Українця посла Семена Вітика.

Від 1. цьвітня с. р. до кінця мая с. р. виеміґрувало з Галичини до Прус і Америки кругло 110,000 людий. З деяких повітів еміґрують до Славонії, Босни і Герцеґовини, хоч там услівя для еміґрантів як найгірші. Є всяка правдоподібність, що еміґрация з Галичини в сїм році ще більше зможе ся з тої причини, що урожай в наслїдок незвичайно строї зими і в наслїдок довгої посухи на веснї заповідає ся дуже лихий — так що голод заганяв многих шукати прокормленя далеко поза границями рідного краю.

Єще один причинок до характеристики москвофілів.

Наколиб деякі з москвофілів почали „кікувати“ проти статї поміщеної в 26-ім числї „Свободи“ під заголовком „Москвофіли“, то на успокоєне їх нервів і на доказ цїлковитої їх моральної гнилї і безвартости подаємо єще один причинок до їхньої характеристики. Не робимо сього для того, будьто би ми хотїли викликати яку небудь полеміку, позаяк знаємо, що полеміка з людьми, які своїми вчинками на кождім кроці, дають до пізнаня, що зовсїм не узнають льоґіки і прінціпіяльних правил розуму, є лиш марнованем паперу і чорнила.

Новий сей причинок до характеристики етики і моральної вартости москвофілів зовсїм не вийшов з під пера Українця — противно єго написав сам ранїйший москвофіл, секретар „Русского касина“ о. Петръ А. Пилипецъ. Характеристику сю одже тим самим, що єю писав москвофіл треба уважати тим безсторонїйшою, бо хиба свої своїх будуть найлутше знати, та й нїхто не буде міг закинути, що єю подиктували партійні вгляди або ворожнечі.

Є се невелика книжочка під заголовком: „О молодежи. Львовъ 1906. — Цѣна 20 с. — 13 стор. друку“, написана кацапським жарґоном про кацапську „маладьож“. Се є промова о. Пилипца, москвофільского сьвященника, секретаря москвофільського „Руеского касина“, виголошена на комерсї (забаві) також кацапського гопщества „Другъ“. Довідуємо ся з нього много цікавого про кацапську „маладьож“, яка видала брехливу і дурну відозву, в котрій повідає „що Украинци мордують Русиновъ“. Довідуємо ся з тої книжочки, що кацапських академиків є аж 83 (українських з тим часом до 1000!), з котрих у Львові сидить найбільше 20, а як мають бути збори „Друга“, то є їх часом навіть 30. А звичайно сидить їх у Львові 3, або 5, так що навіть виділу „Друга“ нема. Решта спить на провінції. Кацапські „младенци“ стали кричати, що вони не мають за що сидїти у Львові. Тодї о. Пилипець вичислив їм многих „младенців“, синів богатих кацапських попиків, адвокатів і урядників, котрі тільки по балях ходять і пють та в карти грають, а нїчого не роблять — так, що аж виділ „Руского Касина“ мусїв їм заказати грати в карти в „Народнім Домі“. Тут молоді кацапські хуліґани, котрих правда занадто вколола, не дали далї говорити о. Пилипцеви — і конець його „промова“ появив ся тільки друком. Довідуємо ся з неї (стор. 11), що 20 кацапських академиків, значить всї, які в найлїпшім разї суть у Львові, заложили товариство, котре само називало себе „Кружком хуліґанів“. Цїль того „чесного“ кацапського гопщества є, як кажуть самі кацапські „младенци“, „пить, бить і . . .“ (третого не випадає надруковати). Кождий член того общества має ґузик від штанів пришитий під клапою сурдута. З та

кими відзнаками ходили ті молоді кацапські хуліґани не тільки пити і в карти грати, але навіть на забави, на котрих були пані і панни, а голова тих хуліґанів, адвокат др. А. Лисяк ходить з тою відзнакою навіть на судові розправи!

Не давниця, що тратячи на піянство і картоґрайство весь свій час, кацапські академики такі темні, що „не знають правильно — (вже не: писати, але) підписати ся по свому! (стор. 11). 2-го падолиста 1906 на загальних зборах „Друга“ нововибраний голова не хотів приняти головства з сорому, що навіть до виділу вибрали йому таких темних академиків, котрі добре писати не уміють! О. Пилипець посьвідчає, що се правда, бо на власні очи бачив переписну книгу кацапського академічного общества „Друг“, в котрій повно блудів! І така дурна, пяна, картограйська зволоч, хоче командувати хлопами, котрі уміють не то підписати ся добре по свому, але і писати. Далї закидає о. Пилипець кацапським „младенцам“, що не займали ся ані хлопськими страйками, ані вічами за виборчою реформою (ст. 13), (ну, а хто бувби тоді по шинках пив і в карти грав?). Цікаво, що голова „Друга“ жалує ся, що один з їх спосібнїйших молодих людий Іляріон Свенціцкий перейшов до Українців (тепер він працює в „Записках Наукового Товариства імени Шевченка“ і пише, (ах!) фонетикою: дуже добрі річи). Чи-ж булеби лїпше, якби і він засів в „Русском касині“ до карт?

За цілу ту брошуру заскаржив о. Пилипця до суду кацапський „маладец“ Билинкевич, бо почув ся „ображеним“ на „гонорі“. Але суд увільнив о. Пилипца, значить: о. Пилипец перевів на все те доказ правди.

Віденське віче

в справі галицьких виборів.

(З „Діла”.)

В просторій салї готелю „Уніон“ при Нусдорферстрассе відбуло ся дня 8-го червня величаве віче в справі протесту проти виборчих надужить, завдяки котрим стали послами панове Мойси et tutti quanti. Кілька тисяч Німців, кількасот Жидів і Русинів віденської кольонії; саля битком набита, богато осіб товпить ся в коритарях. Між визначнійшими Німцями бачимо посла д-ра Офнера, посла бар. Гока, д-ра Ліпшіца, д-ра Гарпнера, Найду, д-ра Адлєра, д-ра Кронаветера, і богато инших послів. Головою віча вибрано через аклямацию д-ра Кронаветера. Він промовив: „Дякую за вибір і прошу посьвятити кілька хвиль уваги на вислухане дечого такого, що вам, мої панове, буде здавати ся неможливим. Від довшого часу слїджу, що діє ся в тій ославленій Галичині, і признаю ся вам, що так гарно з'орґанізованої банди опришків (Rauberbande) для виборчих розбоїв, як в Галичині, мабуть нема на цїлім сьвіті. Се, що нам щоденна преса подає не може нам дати докладного образу того, що діє ся в тім нещаснім берензяндї. Послухаймо, що скаже нам наочний сьвідок д-р Бірнбавм, бувший кандидат на посла з округа Бучач і т. д.“ Промовляв довго, майже дві годині д-р Бірнбавм. Для Галичан ті історії зі звичайною крадіжю голосів, конфіскатою виборчих лєґітимаций, недопусканєм виборців до голосованя і т. д. і т. д. — давно знані річи. Та инакше для Німців; вони що хвиля вибухали голосним обуренєм під адресою передовсім нам. Потоцького! Посипала ся така сила комплїментів що урядуючий комісар грозив два рази розвязанєм віча. Верх обуреня викликало оповіданє д-ра Бірнбавма, як в Товмачи з'орґанізувала поліция замах на його житє, вказуючи в ночи найменим драбам місце його нічліґу (д-р Б. має на се сьвідків). З великим признанєм говорив відтак про Русинів, котрі видячи упадок кандидатури Яросевича, всїми силами старали ся о вибір Бірнбавма. З незвичайною симпатиєю розводив ся дальше над розбудженєм політичної сьвідомости серед мас українських в Галичині, наводив приклади великого занятя справою виборів серед них. Представивши відтак наглядно „вибір“ п. Мойси і тов., звернув ся до нововибраних нім. послів, щоб сю справу докладно в парляменті розслїдили. По нїм промовляв д-р Яросевич. Він кандидував тепер не перший раз; знає Галичинину, бачив наглядно всї розбої та мусить признати, що таки одного не пізнав в Галичині. Коли бачив, як карно і солїдарно, з великим розумінєм ваги виборів ішли маси народу до урни, як нічим себе застрашити не дали, прийшов до переконаня, що руський народ в Галичині політично зовсїм прозрів. І не від парляменту сподію ся — мовив, — що виженe неправно „вибраних“ послів, що коло таких індівідуїв не схотять сидїти чесні горожани; — ні, з тими панами наш народ з'уміє сам собі дати раду.“ „І нехай менї вільно буде в нашій рідній мові (тут почав говорити по руськи) звернути ся до вас, дорогі земляки, з сею радісною вістию, що наш народ в Галичині дав своєю рішучою і поважною борбою доказ своєї політичної зрілости“. (Тут прав. комісар не дозволив говорити дальше по руськи, бо він сеї бесїди не розуміє а в повідомленю старoства про віче не було сказано, що крім німецької мови ще в инших мовах буде говорити ся). Слїдувала промова д-ра Офнера, звісного поступового політика і посла. Він дуже симпатично відніс ся до нашої справи, представив цїле пекло шляхотського режіму в Галичиї та заявив, що всіма силами буде старати ся в парляменті о провірене виборів звісних шляґунів, хотяй заздалегідь знає, що вибрані „з волї народу“ посли з'уміють викрутити ся. Відчитано привітне письмо посла Пернерсторфера, котрий не міг задля недуги особисто явити ся та переслав зборам заяву своєї симпатиї.

Промовляв ще акад. Маврер, звертаючись головно до руської акад. молодїжи з зазивом використаня найблизших ферий для політичної аґітациї серед руських мас в Галичині. Слїдуючий бесїдник д-р Ліпшіц був тої гадки, що парлямент не конче успішно буде міг розслідити справу надужить виборчих в Галичині; на його гадку такі лайдацтва повинен розібрати суд, і то суд не галицький, а віденський. Вкінци ухвалено одноголосно резолюцию, поставлену д-ром Бірнбавмом; вона звучить: „Кількатисячне віче Німців, Жидів і Русинів без ріжниці партий звертає ся до нововибраних послів, апелюючи до їх особистої чести, нехай доложать в парляменті всїх сил, щоби не могли побіч них засісти панове, вибрані в той спосіб, як міністра справ внутрішних, щомінзстра справ внутрішних, щоби раз вглянув в те, що діє ся в Галичинї“. Вкінци промовляв ще д-рОфнер; він наводив розмову свою з міністром Бінертом, котрий оправдував намісника Потоцького і не хотів телеґрафічно візвати старостів, щоби карти леґітимацийні видавали перед днем виборів.

Віче скінчило ся о півночи. Сила осіб не могла через великий натовп дістати ся до салї. Між Німцями слїдне велике заінтересоване нашими справами. В найблизшім часї має бути у Відни зложений комітет міжпартийний для розслїду галицьких виборчих розбоїв, для евент. потягненя виновників перед суд: до того комітету мають увійти найвизначнїйші віденські адвокати.

З нововибраних наших послів бачили ми д. Семаку з Буковини.

Яр. М. Б—ський.

Стережіть ся пявок!

Ссали вас пявки в старім краю, сосуть і тут. А чому? — Про ваше недбальство, нежичливість і темноту.

Має чоловік добру роботу, то не подумає, що є ще і другі крім него жадні кусника хлїба, і не дасть про себе знати ширшому загалови, щоби і другий міг прийти там де він. А нераз то і каже просто: бідував я, нехай бідує і другий і хоч би міг, не поучить, анї не поможе другому.

Встид і ґаньба, так другі люди не роблять.

Тай темнота богато тут винна. Темний чоловік не знає куди звернутись в разї потреби і попадає в руки пявки.

Сегодня були в нашій редакції люди, яким лучилась ось така пригода: Приїхали недавно з краю, з київскої губернії і шукали за роботою. Хтось справив їх до одного з тутешних employment офісів. Там згодили їх за 20 долярів на місяць і вислали на фарми, але на контрактї вписали, що їм належить ся лише по 16 долярів на місяць — з котрих фармер мав ще стягнути одного доляра. Та люде сї не вміли читати і пішли на фарми. Тут довідавшись від фармера про се яку плату мають дістаāти, не схотїли робити, але пустились іти геть. Тодї фармер забрав від одного куфер з річами вартости около 10 долярів — та ще вийшов з рушницею і хотів їх стріляти. Мусїли втїкати серед ночи і критись наче злодії. І се діялось близько Ню-Йорку — а скільки таких або і гірших випадків дїесь деинде! І бідний чоловік не має де зарятуватись. Пропав єго куфер з річами — бож гроший у него нема, аби волочитись з фармером по судах, анї нема часу тут ждати і єго процесувати.

Або таке: Два тижнї тому назад приїхали дві дївчини з краю. Їх випустили з Елис Айленд (Каселгарди) і они десь пропали мов камінь у воду кинув. Правдоподібно забрав їх хтось та впакував до дому розпусти, а в найліпшім разї застановив до роботи за 4 до 5 долярів на місяць.

Оден чоловік публично на мітинґу говорив, що кілька років тому назад була шайка, яка продавала дївчата до домів розпусти прямо з Каселгарди...

Всякому звісно, що Польский Іміграційний Дім сьв. Йосифа, забирає дївчата і мущин з Каселгарди і посилає Бог зна куди та не хоче давати від них адреси знакомим нї навіть близьким кревним.

Були випадки, що Австрійскій Дім Іміграційний держав чоловіка, що мав гроші і не старав ся єму о роботу за довгий час, а недавно сему товариству се зробило немалий довг на бенкети, які справляло. Вмісто дбати аби іміґранти мали що їсти, дбає аби пани мали за що бавитись...

А однак мимо того всего ви ніяк не стараєтесь, аби сему лиху, сли не положити конець, то бодай в части зарадити.

Завязалось Славяньске Іміграційне Товариство, яке всїми силами стараєсь помагати іміґрантам, вишукує для них роботу, дає їм поради, інформації і таке инше і усе те безплатно — та заходить ся коло отвореня свого Іміграційного Дому. Але чи ви бодай пальцем кивнули, аби помочи сему товариству, що дбає о добро ваших братів та сестер а може і вам самим колись пригодитись? Чи дали ви, або ваше братство, або ваша парафія хоч одного цента на єго цїль? Нї. Кромі кількох одиниць ледви одно Филаделфійске бр. „Любов“ жертвувало 10 долярів а прочі всї мовчать наче води в рот набрали. Чому? Чи ви хочете, щоби наш народ ссали пявки і дальше, ваших братів та сестри продавали в неволю а нераз ще й гірше як в неволю та богатились вашою кровю? Чи у вас нема вже і найменшого серця до вашого ближного, рідного? Якіж ви після сего християни? Таж чванитесь нераз нашим християнством, вашою побожностію, а за віри нераз собі голови розбиваєте, процесуєтесь, тисячі тратите, а тут де треба віру дїлом показати — тут вас не видно. Чи не знаєте що сказав Христос: „єсли одному з ближших що зробити, то се так само як би ви менї се зробили“.

Тож відкиньте вже раз від себе се недбальство, незичливість, оспалість і другі негарні прикмети і положіть доброму ділу. Гроші засилайте на адресу A. S. Ambrose, Treas. S. I. S. 25 Ave. A, New York, та напишіть від кого они. А при нагоді, заохочуйте до сего других.

Не зробити сего — всїлякі пявки будуть і дальше ссати наш нарід в Америцї, але уважайте, що тоді і ви будете тому винні!

Хто під ким яму копає...

Народ пізнає ся поволи на мальованих лисах, старих грішниках і поволи викидає їх з парохій. Так пішов з Шенандору о. Лавришин, (не поміг єму анї айриский арцибіскуп) а тепер те саме жде звісного. „побожного миротворця“ — лише що з унґварскей странкї — о. Сабова.

Ось що пише про забуреня в єго парафії The Pittsburg Dispatch з 24-го Юнія: „Великий неспокій панує в парафії о. Сабова, котрий має ворогів в своїй парафії. Клопіт вибух в наслїдок вибору церковного уряду на парохіяльнім мітинґу дня 9-го Юнія.

В недїлю рано перед службою завізвано поліцію, аби станула на перешкоді можливим непорядкам. Нововибрана рада церковна зложена з 12 членів ухвалила візвати о. Сабова аби зрезиґнував з парохії а також оскаржує єго о поважні річи. Ті ухвали післано до суперінтендента поліції з просьбою о поміч для удержаня порядку.

В недїлю рано післано капітана Алта з віддїлом поліції до церкви. Там ждало около 300 людий на отворенє дверий церкви. Двері були сильно забарикадовані. Капітан поліції мусів вживати дипльомації і сили, аби недопустити до бійки між ворожуюючими сторонами. Кількох людий арештовано.

Єсли о. Сабов не зрезиґнує, рада церковна, після ухвали, має скликати парафіяльний мітинґ і предложити формальні скарги на о. Сабова. О. Сабовови закидають в ріжних провин.“

Треба знати, що парохія о. Сабова складає ся з угорских Русинів і що тим самим аґітація з боку „Ґаліцманох“ против яких він нераз боров ся нечесним способом зовсїм виключеня.

О. Сабов належить під юрисдикцію питсбурского бискупа на якого й записав церков. В бискупа о. Сабов має як найліпше око.

ДО ЧИТАЛЕНЬ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ І КАНАДЇ.

Прошу всї рускі читальні в Злуч. Державах і Канадї, щоби подали менї як найскорше: 1. назву своєї читальні, 2. місце побуту 3. час заснованя 4. число членів 5. число книжок і газет 6. імена урядників.

Се все хочу подати в календари „Р. Н. Союза“ на рік 1908.

Відповіди треба засилати до:
Rev. St. Makar,
11 May Str.,
Ansonia, Conn.

ОГОЛОШЕНЄ.

Подаємо до відомости членам братства сьв. О. Николая і відділу 4-му Р. Н.С оюза в Jersey City, N. J. що місячний мітинґ Союза відбудесь дня 14-го Юлія (July) в гали Д. Голода 38 Green St. о 3-тій годині по полудни. Всї члени Союза, як місцеві так з околиці мусять явити ся, самі лично, на мітинґу, на котрім мають підписати блянкети прислані Головним Урядом, осібно для кождого поодинокого члена або членкинї і мають на тих блянкетах написати кому записують своє посмертне.

2) Всї члени і членкинї мают поприносити на мітинґ з собою старі грамоти, бо дістануть замість них нові грамоти. Хто не принесе старої грамоти і не підпише блянкету — той не дістане нової грамоти. Для того напоминаємо, щоб члени Союза на сей мітинґ явили ся самі а не посилали жінок або дїтий, хиба ті котрі минувшого місяця уже підписали блякети і ореченя свого посмертного. Члени котрі довгують два місяцї до Союза будуть виключені.

Н. Пупчик, предс.,
Григ. Підлипчак секр.

Оголошене.

В імени комітету екзекутивного повідомлюю, що всі, котрі хотять взяти участь в бенкетї в честь Преосв. Владики зволять ласкаво надіслати 5 дол. до головного касіра Rev. Gabriel Chopey, 44 Division St., Perth Amboy, N. J. і залучать марку на 2 цн. — а головний касір відошле тікет з виповненим іменем участника.

За комітет екзекутивний:
о. Иосиф Чаплиньский,
в Ню-Йорку.

ОГОЛОШЕНЄ.

Ню-Йоркский Боян приготовлює Концерт в честь Преосв. Владики. Єсли хто з околиці Ню-Йорку мав визначний — красний голос чи то жіночий чи мужеский а мав охоту взяти участь в сім концерті — зволить ласкаво зголосити ся до галї при церкви сьв. Юрия в Ню-Йорку при ул. 332 Е. 20 St. межи 1 а 2 Ave. Вступ догідний елевейтрами і карами.

Проби відбувають ся о 8 год. вечер. Проба мужеского хору кождої середи, мішаного кождої пятниці в тижни.

За Боян:
о. Й. Чаплиньский предс.,
Мірон Гундич діріґент.
Всякі поясненя письменні уділить секретар:
Mr. Stephen Burdian,
433 E. 16 St| New York, N. Y.

Алеґені, Па. бр. сьв Івана Хрес. від. 111.

взиває усїх своїх членів, аби дня 7-го липця о 6½ год. рано явили ся в шапках, уніформ. і з відзнаками під числом 673 Перблє Ав, Неявивший ся член заплатить 1 дол. а урядник 2 дол. кари. Заразом подає ся до відомости, що мітинґ відбуде ся дня 14-го юлїя на яким буде виповняти ся блянкети.

Н. Оришко, предс.,
О. Ґера, секр.

Скрентон, Па. бр. сьв. Ілії прор. відд. 40.

подає до прилюдної відомости що піврічний мітинґ відбуде ся дня 21-го юлїя с. р. о 1-ій год. по пол. Неявивший ся член буде покараний 50 цнт. а урядник 1 дол. карою.

Т. Шеремета, предс.,
Д. Лешко, секр.

Ч. 243. КВІТ $400.00

на чотириста долярів, котрі п. Петро Кардаш отримав яко посмертну запомогу по женї Тарасії Кардаш з Головної Каси Руского Народного Союа в Америцї.

Jersey City, N. J. June 28 1907
Петро Кардаш,
Сьвідки:
Андро Федорчак,
С. Ядловский.

Оголошене.

В дуже важній цікавій справі запрашає ся всїх членів читальні „Просьвіти“ в Філаделфії, Га. так теперішних як і тих, котрі були при заснованю, [illegible] тих, котрі малиб охоту [illegible] пити в члени на день [illegible] ня 1907 то є в неділю [illegible] шів і Товаришок [illegible] щоб в означений де[illegible] ся. всї точно перед десятою [illegible] диною рано в читальни Товариства „Просьвіти“ під числом 605 S. 2-nd St. Phildelphia, Pa.

За У. ч. П. Іван Кречковский секр.

НАЙБІЛЬШЕ ЩАСТЄ.

Нема, здає ся, більшої приятности, як сьвідомість сього, що помагаємо своєму ближньому, що причинилисьмо ся до чийогось щастя, що вратувалисьмо кому небудь житє.

А як всякий старає ся помочи нещасному, як охотно кождий дає поміч і найлутші ради потребуючим! А вже хорим то усї ми помагаємо, однак наші ради повинні бути мудрі, щоби ми припадково не зробили більше лиха як добра. У болях жолудка або кишок повинно радити ся тільки Трінера Американьский Еліксір Гіркого вина, бо він завсїгди певно помагає. Він скоро огріває тїло і додає нової сили орґанам травленя.

Тодї буде ся легко приймати усякий корм, а як тільки прийме ся корм і докладно його перетравить ся, зникне недуга. Давайте се тим, які потребують сил, апетиту і здорового цьвіту лиця, сильнїйших нервів і чистїйшої крови. Дістати мо[illegible] у всїх аптиках. Jos. Triner, 799 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

I107

СПРАВИ „СОЮЗА".

Отець духовний „Союза":
о. Стефан Макар, Phone 46—12
11 May St., Ansonia, Conn.

Головний Уряд „Р. Н. С." на роки 1906—1908.

Предсідатель:
Константин Кирчів,
140 Essex St., Jersey City, NJ.

Місто-предсідатель:
Іван Парилак, Terryville, Conn.

Касієр:
Алексій Шаршонь,
524 Pine & Franklin St., Shamokin, Pa.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловский,
Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар рекордовий:
Теодозий Лабовский,
Box 76, Jersey City, N. J.

Радні:
Т. Талпаш, Shamokin, Pa.
Лев Моніть, Lansford, Pa.
Михайло Беля, Holyoke, Mass.
Матій Семенюк, Sayre, Pa.
Андрій Овсак, Trauger, Pa.
Ф. Поливка, Hazleton, Pa.

Контрольна Комісія:
о. Л. Левицкий, Shenandoah, Pa.
Осип Стеткевич, Shamokin, Pa.
С. Калакуха, Jessup, Pa.

Головний організатор:
Семен Ядловский,
Box 76, Jersey City, N. J.

Вступайте до Союза!

„Союз" — одинока руско народна організація в Америці.

Принимає членів від 1 ... до 40 літ житя.

...ступне після літ.

СОЮЗ ПЛАТИТЬ:
...тне за мужа $1000.00,
...тне за жінку $400.00,
...тне за діти від 15.00 до $300.00,

В разі утрати: а) обох очий ніг або рук $1000.00,
б) одної руки, ноги або ока $200.00.

Єсли отець родини в шпитали божевільних, Союз платить його родині $150.00.

Хто хоче вступити до Союза, мусить вписатись також до братства, яке належить до Союза.

Читайте!

На підставі ухвали Конвенції „Союза", кожде братство принадлежне до „Союза", повинно мати отсї книжки:
1) Книжку членів (іменослов).
2) Книжку місячних складок.
3) Книжку касову і протоколову.

На ті книжки повинно кожде братство заслати 5 долярів до каси „Союза".

Оголошене

до всїх місцевих Секретарів і членів Р. Н. Союза в Америці.

III.

Отсим повідомляю Вас, що дня 25-го Мая 1907 розіслались можно відповідне число бляньетів до кождого відділу після того кілько там єсть членів. Ті бляньети повинні члени як найскорше повинити і разом зі старими грамотами прислати до Головного Уряду Союза. Скоро лиш котре братство надішле виповнені бляньети і грамоти всїх своїх членів, сейчас вишлемо єму нові грамоти.

Прошу також всїх пп. Секретарів, щоби старали ся виповнити всї бляньети докладно. Кождий член має подати: своє імя і прозвище, де мешкає, котрого братства єсть членом, котрого відділу, число своєї старої грамоти і має означити виразно на кого з..писує своє посмертне. При записуванию посмертного має кождий член подати імя і прозвища особи на котр... зап...сує посмертне і означити яка се єго родина. Не вистарчить написати прим. що „посмертне записую на родичів"! або на „братів і сестри", але треба також подати їх імена. Кождий член має ся підписати сам-власноручно, а коли член не вміє писати, то нехай зробить хрестик, а єго підпише хто другий; той хто єго підпише нехай також підпише і своє імя в доказ того, що він єго підписав. Всі бляньети, котрі не будуть правильно виповнені, звернемо назад до поправи. Члени котрі приступили пізнійше як 1-го Марця 1907 року не потрібують виповнювати бляньетів.

Єслиби котрий відділ з якої небудь причини не дістав бляньетів, прошу мене о тім сейчас повідомити.

Разом з бляньетами розіслалисьмо також і нові деклярації. Прошу пп. Секретарів, старих деклярацій більше не уживати, лише тих, котрі тепер відібрали. При писаню деклярацій для новвступаючих членів треба придержуватись також повисшого правила і також подавати докладний адрес члена по англійски, так щоб на сей адрес можна новому членови посилати орган Союза, Свободу.

З поважанем
Т. Лабовский,

Ч. 212 КВІТ $200.00

на двіста долярів, котрі п. Іван Пірник отримав яко надзвичайну запомогу за утрату руки з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Priceburg, Pa. 13-го юнія 1907.
Іван Пірник.

Свідки:
Юрий Фалат,
Михаїл Турок.

Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ (число) 19.
Ю. Фалат, предс.,
Михаїл Турок секр.

Рух
в відділах Р. Н. Союза.

Оголошене.

Товариство „Любов" в Нюарку відділ ч. 112. подає до загальної відомости всім членам, що місячний мітинг відбуде ся дня 6-го липня 1907 точно о год. 8-ій вечер пі ч. 6 Charlton St. На тім мітингу буде вибирати ся нових урядників. На мітинг безусловно мусять явити ся кождий член. Хто з членів не явить ся підлягає карі 50 центів.

За уряд Товариства:
I. Новіцкий, предс.,
Д. Грипів, кас.,
Г. Бойкевич, секр

Оголошене.

Бр. сьв. Ілії Пр. від. 28 в Маганой Плейн, Па. подає до прилюдної відомости що брацкі мітинги відбувають ся другої неділі по першим о 2-ій год. по полудни в рускій шкільній гали. Хто не явить ся на мітинг заплатить 50 цнт. кари.

Я. Яцила, предс.,
І. Стець, кас.,
І Пустельник, секр.

Тов. „Тисьменица"

від. 144 Р. Н. Союза в Ню-Йорку подає до загальної відомости всім Русинам, що в місяцю, Юлію і Августі, принимає в члени Тов. без вступного.

Вступне до Р. Н. Союза після статутів. Мітинги Тов. „Тисьменица" відбувають ся кождої першої і третої суботи в місяцю, під числом: 134 Tompkins Square Hall, E. 7-th St.

Дня 15-го Юнія с. р. на надзвичайнім мітингу секретарем зістав вибраний Михаїл Угорчак. На доповнене комітету зістали вибрані: Іван Рибак, Юлиян Кузів і Антін Фігель.

Мих. Угорчак, секр.
181 E. 3-rd St,

Бр. сьв. Івана Хрест. від. 52 в Голійок, Масс.

Сим повідомляємо, що в братстві сьв. Івана Хрестителя, відд. 52., війшли в уряд слідуючі члени:

Михайло Беля предсідатель, Юрко Масич заст. предс., Тимко Рудий секретар, Іван Хрипак касиєр, Гриць Янішевський писар, Юрко Равець і Йосиф Кравець опікуни хорих, Семен Довгань і Іван Яцишин контрольори, Михайло Білий і Стефан Гуляш дверники.

Мітинги відбувають ся в „Hiberniah Halye" на розі Front a John St. Holyoke, Mass. о другій годині по полудни кождої третої неділі в місяци.

На сих зборах ухвалено, що, хто не явить ся без важної причини на зборах, підлягає карі 50 центів.

М. Беля, предс.,
Т. Рудий секр.

Бр. сьв. Ілії Пр. від. 28 в Mahanoy Plane, Pa.

подає до загальної відомости, що брацкі мітинги відбувають ся др. ої неділі по першим кождого місяця в рус..ій шкільній гали. На неприсутних накладає ся кара 50 цнт.

Я. Яцишин, предс.,
І. Пустельник, секр.

Повідомлене.

Бр. сьв. о. Ник. в Пітсбург, Па від. 53 подає до загальної відомости, що кождий член братства має явити ся дня 7-го юлія с. р. о годині 7½ рано в шапці уніформовій, білих рукавичках і відзнаці в гали „Просьвіта" на 7 улици. Неявивший ся платить 1 дол. кари. З членів, хто мусить платити тикет більше як 50 цнт. не підпадає карі в разі неприсутности.

Котрий з членів не має шапки, має зголосити ся до предсідателя бр.

Хто не віддав еще старої грамоти нехай принесе єю на мітинг дня 14-го юлія с. р. або зашле почтою до предс.

Н. Войтович, предс.,
704 Sarah St.
S. S. Pittsburg, Pa.

Сиракюз, Н. Й. бр. сьв. П. і П. відд. 39.

подає до загальної відомости, що піврічний мітинг відбуде ся дня 14-го юлія с. р. на який кождий член має принести свою стару грамоту. Неприбувший на мітинг заплатить 50 цнт. кари. Буде принимати ся новик членів без вступного.

І. Пелц, предс.,
А. Варян, секр.

Елмайра Гайтс, Н. Й. бр. сьв Арх. Михаїла відд. 8.

повідомляє, що річний мітинг відбуде ся в неділю дня 21-го юлія о 1-ій год. по пол. в церковній гали на 14 St. На порядку дневнім: 1) Справоздане уступаючого виділу 2) Потверджене брацких статутів 3) Приниманє нових членів без вписового лиш за зложенем належитости за шапку і відзнаку. Неявивший ся член заплатить 1 дол. а урядник 1.50 дол. кари.

М. Калинич, предс.,
К. Мовчан, кас.,
І. Тарбай секр.

Скатдейл, Па. брацт. сьв. Ів. Хр. від. 36

подає до загальної відомости що піврічний мітинг відбуде ся дня 21-го юлія о другій годині по пол. у П. Куденича і взиває усїх членів щоб на мітинг принесли свої старі грамоти.

І. Коваль предс.,
С. Міляк секр.

Ойл Сіти, Па. бр. Пр. Богор, від. 139

подає до відомости, що річний мітинг відбуде ся дня 14-го юлія с. р. о 1-ій год. по пол. в гали І. Фрис 3 Stevens St. зі слідуючим порядком денним: 1) Справоздане уступаючого виділу 2) вибір нового уряду. Неявивші ся заплатять ухвалену кару.

С. Романюк, предс.,
І. Фрис кас.,
Й. Романчак, секр.

Beaver Meadows, Pa. бр. сьв. Ар. Мих. від. 95.

подає до загальної відомости, що піврічний мітинг відбуде ся дня 21-го юлія с. р. Хто без важної причини не явить ся на мітингу буде караний після статутів.

Я. Прислопский, предс.,
Я. Яцканич, кас.,
В. Шипула, секр.

Трентон, Н. Дж. бр. сьв. Ів. Хр., від. 121

подає до відомости, що річний мітинг відбуде ся дня 7-го липня с. р. На порядку дневнім вибір нового уряду і виповнюване бляньетів. На неявившого ся члена наложить ся 50 цнт., а на урядника 1 дол. кари.

В. Дубчак, предс.,
І. Паславский секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

як пошукованя знакомих, оголошеня балів, представлень, сходин і т. п. друкуємо в "Свободі" по ціні одного цента від слова за оден раз. Гроші треба присилати наперед.

Як весна кінчить ся.

(Лише кілька разів вдарив, бо він того хотів... — Як записували і ще брати муть фарми у Йорктоні. — Будова независимої церкви. — Як за довго постоїть Василиянська церков. — Загально Народне масове віче в гали Н. Тов. ім. Т. Ш. — Погода і ріст зелени).

До Steinbach заїхав був сими часами оден Василиянин і проголосив ось яке казаннє: „В тую сторону не дивіть ся куди серафимець переходить, Слава Ісусу не скажіть, на його землю не вступайте, обминайте його бо то зараза, пошесть!" Коли повертав ся назад, їхав якраз незнакомого чоловіка фармою. А той вийшов ні з сього, ні з того, з билнем чи чим, тай потягнув попа кілька разів; але легонько кажуть.... При тім сказав щось таке там, та нехай нїхто з читачів не подума що щось злого, або що може по сьвяченім тілї бив? Ні —ні! Він казав, що лише трохи приучує до американської етикети, тай до того, як з людьми обходить ся. Розуміть ся що се не мине без скарги тай шкандалу, обох сторін.

Такий порядок як при сих духоборських фармах, мене ані разу не тішить і тих всїх що там їздили і потратили гроші за дармо. Там треба хиба чоловіка із виправленої шкіри щоби добив ся та щоб йому не пошкодила сила тиснення при записові і опласі фарми. Очевидець оповідав мені ось що: Молодого здорового хлопця, відтягало двох поліцменів від стовпа, та він не пустив ся хоч і за голову тягли з цілої сили. Йому здавало ся що тримає цілу фарму — мабуть. Що то може бути людина...

Лише подумайте! Другий-же вмав під ноги і за малу хвилику був-би знайшов там смерть, бо задля землі, нїхто не зважав на смерть одного чоловіка, котрий знає чи таки не піде в гріб. О там його фарма... Сцени такі, лише в заворушенях в Росії, з тою відмінов, що тут фарми, щей виорані з будинками чи впадеть ся. Але то лише тим, що порозуміть ся... — говорять люде. Що ще буде при послідних терминах роздачі, годі вгадати, хиба що може не буде такого злету.

Добрі часи для желізничої компанії, то що найзамітнїще.

Такий спосіб будованя, церкви цілком не по независимому. Хоче піп і паламар, попови дуо а паламареви іствино що такій церкві служить. (не богови, ні!) „Шкарадна, маленька і віхто не хоче зайти..." От як нова побудуєть ся, тогді від людий прямо буде кишіти. А й Богови буде приємно! Шкода лише що парохіянам чогось не приємно..

Думав що ново-побудована Василиянська величезна церков і їх перебуде, та воно показалось не так. Оногді придивив ся і зауважив що розпазить ся: боки розпирає, стіни затягає в себе а баня на даху наче величезний пуп, піднає постепенно. Менї то всьо байдуже... та все при нагоді спімнутиб і перестеречи хоч декого перед небесечнеством. А житє миле.

Дня 16-го червня о другій по полудни почалось загальне народне віче в справах пекучих і долягаючих Русинам як тії чираки на хребті. Наші зоскорузлі люди, котрі складають ся з таких як: „Сїдай куме на дно пе трать марно сили", не дуже й то співчувають справі, бо лиш що мала тріщати ледво заповнилась публикою. Всеж віче відбулось як слїдувало. Промовляє кілька бесідників вияснюють тутешне наше політичне житє і взагалі те, що нам слушно належить ся а так само і те що й обіцювали консервативні.

По промовах і дискусіях вибрано делегацію, котра не просити-ме, а домагатись ось чого: Продовжити сем. учительську з висшими курсами науки, змінити організаторів — інспекторів з Поляків на Русинів; не з тої причини що вони Поляками, але з тої що як Поляки, не зможуть задосить учинити вимогам Русинів. Дальше: жадати трох учителів для Русинів Вінніпег і переводчика у Immigration Employment Office. На разі вислано й до Otta-и писемну резолюцію домагаючись переводчика у Dominion Land Office і переводчика у Оттаві щоб міг також улегчити непорозуміня що-до переписок.

Погода тут так сприяюча, що годі щось закинути, хиба лише то, що без памяти скоро всьо росте. Тамтого тижня почало листе випускати а сього нові прутики доходять до одного фута довжини. Дощики що пару день перепадають з чого вечерами чудовний воздух.

Арій.

Допись.

З Джерзи Сіти, Н. Дж.

Иду я собі Sussex улицею і як раз дивлюсь лежить на „сайдвоку" коверта на котрій єсть вписаний адрес: „Alex H. Nikolin, Greek Catholic Teacher of Jersey City, N. J." Дивлю ся дальше на тую коверту, котра вже була розпечатана і без листа, рівнож і зі значком Recomandirt. з краю з одного села і застановив ся над сим заголовком та гадаю кілько то кацапской безличности потреба щоб давати собі таке імя: Greek Catholic Teacher of Jersey City, N. J. Я рад би дуже знати, где той Teacher покінчив студії, бо загально відомо, що той Teacher студійовав в краю до 20 літ при батозі та чепігах, і заледви одну штубацку клясу скінчив.

Аж опісля Борух зі Залесець, приучив його трохи Псалтиря, та соль, фа, ля, соль... І днесь така людина дре носа до гори та не можна собі вообразити, каже собі казати Господин Професор... та до краю посилає інформації, щоби інакше до него не адресувати, тільки Greek Catholic Teacher. Єй шоди, люди! Чи

вам вже цілком висох мозок в голові, чи може маєте еще троха якого олію? Та застановить ся над сим і спитайте ся в Головнім Уряді Стейту Ню Джерзи, які то школи покінчив в Сполучених Державах той, котрий каже себе титуловати „Greek Catholic Teacher", бо єсли таких недоуків будете тримати у своїй парафії, то ваші діти будуть еще гіршими туманами як ви.

Парафіянин.

Враження з Вистави в Норфоук.

Вистава гарне слово, тому не оден лакомить ся і іде туди та тратить дармо гроші. Але розкажу все попорядку.

Виїхавши пізно вечером з Ню-Йорку поклались я спати і не чув та не бачив нічого. Пів до шестої рано побуджено нас, бо доїздили ми до Cape Charles, де мали сідати на пароплав. Вид був гарний, небо чистеньке, синє, а морскі птиці уносились у воздухї. Якась ніби радість ніби страх опанувала кождого, на думку, що незадовго покине сушу. Невдовзі прибув наш пароплав і став виладовувати товар на берег. О девятій годині ми були на покладі, а о 10-ій не бачили вже голим оком сухої землі. Пароплав здавалось ішов все скорше та скорше а філї зеленавої маси ставали все висші та висші, через що много пасажирів дістали якийсь милосердний вигляд лиця, з которого пробивалась непевність і тревога. Невдовзі засвистав холодний вітер вібрались хмарки і покропив дощ. Не була се буря, але для тих, що перший раз їхали кораблем здавалась она страшною і тому поховались в нутро корабля. По дощи знов все прийшло до рівноваги. Сьмих і регіт зміцнялись, лица веселійшали. Показалась земля в віддали, а невдовзі вийшли ми на сушу в Old Point, Va. усї живі і цілі.

Найшовши хату і пообідавши, вибрав ся я на виставу. Куди лиш повернеш ся всюди видно величезні написи: "To Exposition Grounds".

То певно мусить бути щось великого, подумав я собі, тож не гаючи часу сів на трамвай а опісля на пароходець, вкінци знов на трамвай і врешті заїхав. Оглядаюсь — деж ся виставa — бо якось нічого не бачу. Чи часом кондуктор не викинув мене, в жопскім місци? Гадка ся стала мене непокоїти, алеж бо з другого боку бачу всюди написи Exposition Grounds. Будучи все таки ще в непевности приступаю до чоловіка одягненого в синій жупан і питаю де вистава? Він поглянув на мене, відкашельнув значучо і каже: тут є Exposition, а ось ген-ген дальше є забудования і військові шатра. Дивлюсь в напрямі менї вказаним, але знов крім корчів нічого не бачу. Тоді не довіряючи моїм очам, що хоч протирані кілька разів нічого не бачать, взяв я ноги на плечі і пустив ся в сторону корчів. Ледви зробив кілька кроків аж тут синий пан гукає: А ви куди йдете? Не казав я вам, що тамтуда треба іти — і вказав на стежку попри будку коло якої стояв вояк з ґвером. All right — кажу та звертаю на стежку а тут якийсь панок з будки кричить: Гей, містер, мусите купити тикет заки вас туди пустимо. All right — кажу знова — заплатив кводра за тикет тай іду дальше. Іду я, іду, іду, вже і ноги вболіли а тут ще нічого не видко. Протираю очи чи часом яка оболона не зайшла на очи, або борони Боже де курячої слїпоти не набрав ся, але де там — все бачу, лиш того що менї треба — нї. Вкінци по довгім ході і клопотах, таки добив ся я на властиве місце. Все, що я тут бачив се чудове голубе небо — таке гарне, що гарнїйшим бути не може. Бачив я ще порожні шатра довкола себе а у віддали кілька недобудованих домиків, що мали містити в собі „штуки красні". Aquarium і т. п. річа також недокінчені. Словом, я прийшов до заключения, що за одного долара хоч би на Coney Island можна далеко більше побачити і лїпше забавитись як на сїй виставі.

Розчарований і умучений виїхав я сейчас до Норфоук а звідси пустив ся в дальшу дорогу.

Н. А.

Всячина.

Хлопець з головою льва. В Берлинї в тамошнім паноптікум показує ся тепер 15 лїтний хлопець, котрого цїле лице заросле буйним, довгим волосем і для того голова його нагадує троха льва а від того й назвали його „Лїонель" — львятко або хлопець з головою льва. Лїонель належить до того рода виродків, що то їх називають волохатими людьми і був вже раз в Берлинї, коли йому було ще ледви три роки; тоді оглядав його основно звісний загально великий учений Вірхов. Лїонель родив ся в Росиї в малім селї на границя кавказких лїсів. Його родичі були бідними вуглярами коло Костроми. Анї батько анї мати не ріжнили ся в нічім від звичайних селян а дитинка, яка їм народила ся, мала вже тоді цїле личко покрите довгим і мягоньким як шовк волосем. На цїлім лици у хлопця нема анї одного місця, де би було видко голе тїло. З під того лїса волося у хлопця виглядає лиш долїшна губа і видко ніби якісь ямки, в котрих сьвітять ся очи.

Сенкевич про польсько-руські взаємини. В львівскій часописи „Dziennik Polski" знаходимо інтересний фейлетоник звісного польського письменника і клеветника нашої козаччини (в трилоґії „Ogniem i mieczem") Генрика Сенкевича п. в. „Niepolityczna bajka", де дуже вірно схарактеризовано відношене Поляків до Русинів. Подаемо сю „казку" в дословнім перекладі:

„Летить собі хижий суп, летить, летить, вкінци сідає серед скал при соколинім гнїздї і починає кракати на сокола:

— В імени моїх прав слухай мене.

— Чого хочеш? — питає сокіл.

— Хочу тебе вбити і пожерти — каже суп.

— А що-ж тобі з моєї згуби?

— Що за дурне питане і що за недостача образованя!

Тїсно менї в родиннім гнїздї, отже хочу забрати твоє, щоби мати де примістити моїх молодих синів, по друге маю свою супину політику, котрій твоє ествоване на заваді; а по трете, крачеш иншим голосом, як я, і не любиш мене.

— Що-до мого голосу, відзиваю ся таким, який менї Бог дав, а що до моїх почувань, то за що я маю тебе любити?

— Менше о те. Знаю лише, що маю право убити й пожерти кождого, хто мене не любить.

— Отже як би я тебе любив, ти не убив би мене?

— Ах! — каже суп — як би ти мене любив, віддав би менї добровільно своє гнїздо, а також добровільно дав би ся менї пожерти, щоб моя особа могла дещо заокруглити ся й потовстїти.

— Так в кождім разї я не уникнув би загибели?

— Розумієть ся; одначе смерть з пожертвования принесла б тобі більшу честь.

Хвиля мовчанки.

— Що має бути то буде... — каже вкінци сокіл. Але скажи-ж менї, мій дорогенький, хто навчив тебе так міркувати?

Почувши се, суп підносить голову й каже з великою гордістю:

— Простаку, то хиба не знаєш, що я два роки був на едукациї у вшехпольскім зоольоґічнім огороді!

— Так?... — каже сокіл. — Ра, то в таким разї моя надія лише в Бозї та в собі".

На тім кінчить ся тота невичайно влучна сатира на політику наших галицьких супів супротив Русинів, дарма що Сенкевич, мабуть через якесь непорозуміне, велить свому супови кінчити розмову словами „byłem na edukacyi w ogrodzie zoologicznym w Berlinie". Але й супови в каждій можна часом помилити ся.

В суді.

— Що вас, обжалований, спонукало до крадіжи?...

— Честолюби вість, пане судйо!

— !?

— Та я хотів щоб і мое імя стояло раз в ґазетах...

ЧИТАЙТЕ!

Спис книжок, які продаємо:

* * Америка ... 15 ц.
* * Ангел та пустельник і т. і. 15 ц.
* Біблія Велика ... 2 дол.
* Борба кляс і чому робітники орґанізують ся ... 15 ц.
* * В Старім і Новім краю ... 25 ц.
* * Гріхи міліонерів і т. п. С. 7 15 ц.
* Дещо з історії православної місиї в Америці ... 10 ц.
* Дещо про зьвірята ... 30 ц.
* * Дві левади і т. п. С. 5 ... 15 ц.
* * Дорога любови, то Божа дорога С. 6 ... 15 ц.
* Драгоманів ... 15 ц.
* * Еміґрант ... 15 ц.
* Журавлї ... 10 ц.
* Житє Ісуса Христа ... 1.50 дол.
* * Житє, зарібки, орґанізації і т. п. в Спол. Державах. . 15 ц.
* За красою ... 1 дол.
* Земельне питанє ... 15 ц.
* Зуб за зуб ... 10 ц.
* * Казки про Жидів ... 15 ц.
* Історія Руси з образками .. 10 ц.
* Капітал і праця ... 15 ц.
* * Книжка Рахункова ... 50 ц.
* Марія ... 10 ц.
* *Многострадальний народ, огляд історії україньского народу ... 20 ц.
* *Наверненний Грішник ... 20 ц.
* Народний рух австро-угорских Русинів ... 15 ц.
* Новий Завіт ... 4 дол.
* Образки і загадки ... 10 ц
* Оповіданя ... 15 ц
* Оповід. про заздрих богів 10 ц
* Пестрі звуки ... 75 ц
* Про відступників від рос. православія ... 10 ц
* * Про нутро землї ... 25 ц.
* Підземні скарби ... 25 ц.
* Покуса ... 10 ц.
* Псалтир ... 1 дол.
* Розмова Поляка, з Русином 10 ц
* Руско-англійский словар. 20 ц.
* * Релїгійні вірованя старинних народів ... 20 ц.
* Смерть ... 10 ц.
* *Стародавні казки та оповіданя ... 15 ц.
* *Степові люде ... 15 ц.
* *Страйк ... 20 ц.
* *Стріляй на смерть, робітнича драма ... 15 ц.
* Унія в Америцї ... 20 ц.
* *Хто з чого жиє ... 15 ц.
* * Які то є люди на земли з 20 образками ... 50 ц.
* * Як мужик ходив до царя правди шукати ... 15 ц.
* * Через кордон ... 15 ц.

Адрес треба всегда виписати англійскими буквами і то дуже виразно.

Swoboda, 184 Hudson St., New York